היינטיגער נומער האט 12 זייטען.

№ 234 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 30 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 75, פון אדמיניסטראציע 47 || מאנטאג, י״ד תשרי תרפ״ח || 10 października 1927 r. || צוואנציגסטער יאהרגאנג

די בעוואוסטע יודישע שאקאלאדען-פאבריק „ZŁOTY RAJ" מאכט בעקאנט, אז צו די בעקוועמליכקייט פון ג׳ עולם האט זי געעפנט א פיליע אויף דער צעגיעלניאנא 26 גליקלעכע ווינשען מיר די ג׳ קונדשאפט. א גמר חתימה טובה.
אונזער פיליען זענען: חסכאדניא 50, זאוואדזקא 11 און צעגיעלניאנא 26.

מענער-היטען
אין א רייכען אויסוואהל
צו קאנקורענץ-פרייזען
עמפעהלט
מ. קאפעלושניק
קאנסטאנטינער 8.

!!! כל הקודם זוכה !!!
אתרוגים
נמצא אצלי למכירה
מובחרים, לולבים והדסים
משולשים במקח השוה בחנותי ברחוב
אגראדאווא 2

דאנקזאגונג.
איך האלט פאר מיין חוב אויסצודריקען מיין הערצליכסטען דאנק דער פערזיכערונגס-געזעלשאפט
„PRZYSZŁOŚĆ"
SP. AKC. w WARSZAWIE
בעזונדער דעם דירעקטאר פון דער לאדזשער אבטיילונג ה׳ סאלא אפאמאווסקי פארן שנעלען אויסצאהלען די סומע
7.700 דאלאר
פאר די פאליסעס אונטער׳ן נומער 18.996 און 19.679 פון מיין פערשטארבענעם מאן סאלאמאן פרעהליך נישט קוקענדיג דערויף, וואס ער איז איינגאנצען געווען פערזיכערט איניגע חדשים.
(—) שרה פרעהליך.

אײַלט, די צייט איז קורץ!
וכל הקודם זכה.
איך האב בעקומען פון טריעסט א פרישען טראנספארט בילינע
אתרוגים מובחרים
לולבים והדסים מהודרים
פרייז 15—10 זל. א געשטעל.
יעקב אהרן יאנאווסקי
6 חסכאדניא 6 (פראנטגעוועלב)
ווי אויך אין די פיליאלן: נאוואמיעסקא 9 (אין וואורשט-געשעפט)
נאוואמיעסקא 2 (אין צוקערניע).

לעזט — דאס — „לאדזשער טאגעבלאט".

Dr. Z. Lewinson
כירורגישע קראנקהייטען
צעגיעלניאנא 6, — צוריקגעקעהרט
4166 נעמט אן פון 12—2.

Dr. M. Goldfarb
זאוואדזקא 18. טעלעפאן 19-58.
הויט-, האר- און געשלעכטסקראנקהייטען
נעמט אן פון 9—12 פארט. און 5—8 אוונט.
פאר אונבעמיטעלטע — פרייזען ערמעסיגט

Dr. med. Braun
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
צוריקגעקעהרט
23 פאלודניאווא 23
טעל. 40-26
נעמט אן פון 9—11 און פון 5—8 נאכמ.

Dr. med. H. Leichter
קאנסטאנטינער 9 רוג זאכאדניא, טעל. 49-66
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי: שטשענקעס, גיוועט דושאגס לעם, צאהן-פיסטולעס א.ז.וו.
נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג פון 9—11 פארט.

Dr. med. WOLF EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
צוריקגעקעהרט
זגערשער 11 :—: טעל. 34-78
נעמט אן אין דער לעטשניצא פיעטריקאווער 294 פון 11½—1½.

Dr. P. KLINGER
פיעטריקאווער 51
ספעצ.-ארצט פאר הויט-האר-און געשלעכטס-קראנקהייטען.
נעמט אן פון 9—12 און פון 4—8 נאכמיטאג.
פאר דאמען פון 4—6 נאכמיטאג.

אתרוגים מהדרים
לולבים והדסים, במקח השוה הורט על וענצעל
בעקומט מען ביי שמואל קאפעלוש, נייער מארק 10

אתרוגים
מובחרים, לולבים, והדסים
אויף הורט און ענצעל במקח השוה בעקומט מען ביי
ר׳ משה שמואל (סופר) איצקאוויטש
און ר׳ מענדיל גאטהיינער, נאוואמיעסקא — 24 —
(אין וואורשטען-געשעפט ביי דיאמענט).

אתרוגים
מובחרים לולבים והדסים מהודרים
אויף הורט און ענצעל ספעציעלע אויף גינסטיגע בעדינגונגען
א. לאנדאויטש און ליבוש קארן
פולנאצנא 16 רוג וושכאדניא, (אין טאבאק-געשעפט).

אתרוגים
מובחרים לולבים והדסים
במקח השוה אויף הורט און ענצעל בעקומט מען ביי
שמואל הירש ליסס, חסכאדניא 6, פראנט 2. שטאק

איז ענגלישע זאל, פאסאזש-שולץ 2.
נאכ׳ן גרויסען ערפאלג פון וועלט-בעריהמטען חזן, וועלכער האט בעת די ימים-נוראים געדאווענט אין זאל „אימפעריאל" איז נאך גרויס מיה געלונגען צו פערהאלטען אויף איינציגע טעג דעם אויבער-קאנטאר
ה׳ יונה ליבערמאן
וועלכער וועט דאווענען אין גרויסע ענגלישע זאל, פאסאזש-שולץ 2, ביידע ערשטע טעג סוכות מיט א גרויס אינשטרומענט כאר ל. רובין. בילעטען צום פרייז פון 2—4 זלאטיס אונטער דער לייטונג פון דיריגענט שוין צו בעקומען אין דער צוקערניע פיעטריק. 20 ביי פילצעוויטש, פיעטריק. 48 אין קאפע „צענטראל" און מאנטאג א גאנצען טאג ביי דער קאסע.

ערשטקלאסיגע שניידער-אטעליער
H. Milner
פון
ŁÓDŹ, Piotrkowska 38, tel. 19-95.
עמפפעהלט צום הערבסט און ווינטער-סעזאן די
נייעסטע שטאפען און מאדעלען.

די לאנג-עקזיסטירענדע פירמע יאנאווסקי האט ספעציעל געברענגט פון טריעסט א גרויסען אויסוואהל
אתרוגים
לולבים והדסים
אויף הורט און דעטייל, וואס איז שוין צו בעקומען אין דער צוקער ניע נאוואמיעסקא № 7
פון 6 פריה ביז 11 ביינאכט אהן אונטערברעכונג.

א שנעל-ראשעל מאשין
אין גוטען צושטאנד
ווערט געזוכט.
אפערטען אונטער „M" אפצוגעבען אין דער אדמ. פון דער צייטונג.

דר. מעד. ג. פריעדשטיין
אינערע קראנקהייטען דיאטעטיק
ספעציאל-ארצט פאר מאגען-קראנקהייטען.
פענעמוויטשא 37 (פיקאלשיאווסקא) טעל. 17-95.
נעמט אן פון 3 ביז 4 און פון 6 ביז 8 אוונט.

Adwokat
dr. L. Abramski
przeniósł Kancelarję z Łodzi
do Warszawy. Królewska 18,
tel. 19-83

מאַרשאַל פּילסודסקי אויף פּייערליכקייטען אין ווילנא

ערד-ציטערניש אין טשעכאָסלאָוואַקיע.

ווילנא, 9 אָקט. (פּאַט) געקומען איז דאָ פאָרגעקומען אַ גרויסע פּייערונג לכבוד דעם 7. יאָהרצייט פון באַפרייען ווילנא פון פרעמדע הענט. צו דער פייערונג איז געקומען דער מאַרשאַל פּילסודסקי, מיניסטער סקלאַדקאָווסקי, מט. ראַפּראָצקי, גען. זשעליגאָווסקי און דער וואָיעוואָדע ראַטשקעוויטש. די גאַנצע שטאָט איז געווען יום-טובדיג דעקאָ רירט און ס'זענען באַלויכטן געוואָרן פייערליכע רעדעס טעגליך דיומאַ.

פּיליכאָווסקי-אויסשטעלונג נעכטען געעפענט אין וואַרשע.

וואַרשע, 9 אָקט. (מעלעפּאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז דאָ פאָרגעקומען די פייערליכע עפענונג פון פיליכאָווסקי'ס בילדער-אויסשטעלונג. אויף דער עפענונג זענען געווען אַנוועזנד אַ גרעסערע צאָהל יודישע רעפּרעזענטאַנטן און קונסטלער, אויך פאַר שטעהער פון דער יודישער קהלה-פאַר וואַלטונג און אַנדערע הערוואָרראַגענדע געסטע. אויף דער אויסשטעלונג זענען פאַראַן אַנדערע הערוואָרראַגענדע עקספּאָנאַטן, צווישן וועלכע ס'געפינט זיך דאָס בערימטע בילד פון דער ערעפענונג פון דער פּיאָנטאָווסקי-אויסשטעלונג.

10.000 פונט פון אפריקאַנער יודען פאַר'ן „קרן-היסוד".

יאָהאַנעסבורג, 9 אָקט. (יטא) דער צ.פ. פון דער דרום-אַפריקאַנישער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע האָט באַשלאָסן אַ מעלעגראַמע אַנטעטעגעשריבען דורך ווייצמאַן און סאָקאָלאָוו, אַז זיי זאָלען תיכף אַרויסשיקן 10 טויזענד פונט פאַר'ן קרן-היסוד. דער צ.פ. האָט ערפילט די פאָדערונג און אַרויסגעשיקט טעלעגראַפיש צו דער הויפט-צענטראַלע פון קרן היסוד 10 טויזענד פונט.

פראַנקרייך זאָל שליסען מיט רוסלאַנד אַ פּאַקט וועגען געגענזייטיגע ניט אַנטאַפּאַלען.

פּאַריז, 9 אָקטאָבער. (פּאַט) דאָס אויסערן-מיניסטעריום האָט פאַרעפענטלעכט פאָלגענדע קאָמוניקאַט וועגן דער צוזאַמענטרעפונג פון די מיניסטאָרן בריאַן און זאַלעסקי: די מיניסטאָרן האָבן אַרומגערעדט די פראַגן פון דער פּוילישער און פראַנצויזישער אויסערן-פּאָליטיק. דער פּוילישער אויסערן-מיניסטער האָט איבערגעגעבן בריאַנ'ען דעם גאַנג פון די אונטערהאַנדלונגען וועגן שליסען אַ פּויליש-רוסישען פּאַקט וועגן ניטאַנגריף. בריאַן האָט אינפאָרמירט זאַלעסקי'ן וועגן פראַנקרייך'ס שטעלונג צו אַזאַ פּאַקט מיט רוסלאַנד, וועלכער איז פאָרגעלעגט געוואָרן פראַנקרייך מצד די סאָוויעטן.

שטאָט-ראַט-וואַהלען אין קאַליש אדורך רוהיג, 80 פּראָצענט וועהלער זיך בעטייליגט אין די וואַהלען.

קאַליש, 9 אָקט. (פּאַט) היינט זענען דאָ פאָרגעקומען וואַהלען צום שטאָט-ראַט. קאַנדידאַטען-ליסטען זענען געווען 14. די וואַהלען זענען אַדורך אין אַלגע מיין רוהיג בײַ אַ לעבהאַפטער בעטייליגונג פון די וועהלער. ס'האָבן געשטימט ביז 80 פּראָצענט פון די וואַהל-בערעכ טיגטע.

דייטשער שריפטשטעלער ערמאָרדעט זיין סעקרעטאַרין און בעגעהט זעלבסטמאָרד.

בערלין. — דעם פערגאַנגענעם פרייטאג נאָכמיטאַג איז נאָענט בערלין אויס געטרייסעלט געוואָרן פון אַ שאָידערליכער טראַגעדיע, וואָס האָט זיך אָבגע שפּילט אויף דער שאַרלאָטענבורגער און דער וואוינונג פון אַמעריקאַניש-דייטשען שריפטשטעלער נעיאַרג שעפּאַרד.

אַרום 4 נאָכמיטאַג האָבן די אינוואוינער פון הויז דערהערט פון שעפּאַרד'ס וואוינונג פערצווייפעלטע הילפס-רופען. באַלד דערנאָך האָט מען דער הערט אַ שרעקליכען קלאַפּ. דאָס האָט זיך דער 50-יעהריגער בעריהמטער שריפטשטעלער אַראָפּגעוואָרפען פון דריטען שטאָק, פון וואָס ער איז אין אַ קורצער צייט אַרום געשטאָרבען.

די אויספאָרשונג, וועלכע איז תיכף אונטערגענומען געוואָרען, האָט פעסט געשטעלט, אַז איידער שעפּאַרד האָט זיך אַראָפּגעוואָרפען, האָט ער זיך אַנגע נעשענטעט דעם האַלז מיט אַ ראַזיר-מעס סער. אין שעפּאַרד'ס וואוינונג האָט מען געפונען ליגען אַ דערשטאָכענע די 24-יעהריגע סעקרעטאַרין מייער, וועלכע איז געוועזען סעקרעטאַרין בײַ שעפּאַרד'ן. ווי עס שטעלט זיך אַרויס, האָט שעפּאַרד דערשטאָכען מיט אַ גרויס קיכען-מעסער די סעקרעטאַרין, דערנאָך האָט ער מיט דעמזעלבען מעסער זיך איינגעשניטען דעם האַלז און דערנאָך אַראָפּגעשפּרונגען פון פענסטער. די סיבה פון מאָרד און זעלבסטמאָרד איז אומבעוואוסט.

די ערד ציטערט שוין ווייטער.

פּראַג, 9 אָקט. (פּאַט) געשטערן האָט זיך דאָ געפיהלט אַ שטאַרקע ערד-ציטער ניש, וועלכע האָט געדויערט עטליכע סעקונדען. אַ ערד-ציטערניש האָט מען אויך געפיהלט אין ברין און אין פּילזנא. אין בראַטיסלאַוו איז די ערד-ציטערניש געווען אַזוי שטאַרק, אַז די איינוואוינער זענען אין אַ געוואַלדיגער פּאַניק אַנטלאָ פען פון די וואוינונגען און זיך פערזאַ מעלט אויף די גאַסען.

געהיימניספולער זעלבסטמאָרד אויף סקווערא 6, אַ אונבעקאַנטער יונגער מענש אַראָפּגעשפּרונגען פון 3. שטאָק

(:) שבת פאַרנאַכט זענען די איינוואוינער פון הויז אויף סקווערא 6 אויפגעציטערט געוואָרן פון אַ שוידערליכען זעלבסטמאָרד, וואָס עס איז דאָרט בע גאַנגען אַן אונבעקאַנטער מאַנספּערזאָן.

איינער פון די לאָקאַטאָרען איז אַרויס געגאַנגען אין קאָרידאָר און בעמערקט אַן אונבעקאַנטען שטעהן אויפ'ן קאָרי דאָר-פענסטער פון 3. שטאָק. ער האָט איהם אַ פרעג געטאָן, וואָס ער טוט דאָ. יענער האָט אָבער ניט געענטפערט און איידער דער לאָקאַטאָר האָט בעוויזען זיך אָנצוכאַפּן, איז דער אונבעקאַנטער אַראָפּגעשפּרונגען אויפ'ן ברוק, צושמעטערט זיך דעם טויט.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט דעם זעלבסטמערדער אין אַ האָפענונגס לאָזען צושטאַנד אָבגעפיהרט אין שפּי טאַל.

קיין דאָקומענטען האָט מען בײַם זעלבסטמערדער ניט געפונען. ווער איז ער איז זיין נאָמען און די סבה, וואָס האָט איהם געפיהרט צו דער פערצווייפעלטער טאַט, נישט בעקאַנט.

טעאַטער און מוזיק.

ניי יודיש רעווי-טעאַטער אין לאָדז.

אין אַ אונזער שטאָט ענטשטעהט אַ ניי יודישע קליינקונסט-בינע אונטער'ן נאָ מען „אַררט" (אידיש אַרטיסטיש רעווי-טעאַטער). אַרום דעם נייעם טעאַטער וועלען זיך גרופּירען יונגע בעגאַבטע כוחות, וועלכע פיהרען שוין זייט צוויי יאָהר זייער פאַרבערייטונגס-אַרבייט אין דער דראַמאַטישער סטודיע אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען ליטעראַטאָר-רעזשיסער.

די ערשטע פאָרשטעלונג פון נייעם טעאַטער קומט פאָר די טעג אין „וויימען זאַל" פון טאָנטוניפעל, וועלכער איז צו דעם צוועק געהעריג רעמאָנטירט געוואָ רען.

דאָס טעאַטער וועט אויסער רעווי-פאָר שטעלונגען אויך איינאָרדנען ערנסטע דראַמאַטישע פאָרשטעלונגען, צו וועלכע די סטודיאַנטען האָבן צוגעגרייט פּרץ'ס און שפּינאָזאַ'ס איינאַקטערס.

פון יודישען טעאַטער.

די יודישע טרופּע אין „פּילהאַרמאָ ניע" מיט צ'נא און הערמאַן יאַקאָבאָוויטש בראָש, האָט נאַסטראָלירט דאָ מיט אַ גרויסען ערפאָלג. גיט אין די יום-טוב טעג די ערפאָלגרייכסטע אָפּערעטען פון איהר רעפּערטואַר.

היינטאָג נאָך אין נאָכמיטאָג-פאָר שטעלונג — „געלד, ליבע און שאַנדע", מיטוואָך געהט ביינאַכט „די פּוילישע חתונה" אין אַנוועגר — „די פּאַלעס טינער ליבע". דאָנערשטאָג אָוונט — „די גרינע כלה".

פון קינא „טשאַ-רי".

לכבוד סוכות ווערט אין קינא „טשאַ רי" רעפּאָנגירט ווערען אַ גרויסער פילם פון יודישען לעבען „עלטערן און קינדער" לויט דער בעריהמטער ערצעה לונג פון ס. בערנשטיין.

אין דער הויפּט-ראָלע שלמה לשוץ — אַ ראַבינישער עמיגראַנט, וועם שפּילען דער בעלאַנמער אַמעריקאַניש-יודישער אַר טיסט רודאָלף שילדקרויט.

דער פילם איז רייך מיט שפּאַנענדע מאָמענטען און זעלטענע אַטראַקציעס.

נאָלשטיינער לייידענדע.

פרעגט גלייך בײַ די אַבגעשוואַכטע, וואָס זענען גאָר פיל ליידען האָרד אַ פלאַמיני: בעם פאָלגאָם געצוגה געוואָרען: אין לאָדז: וואַסאָרניא 64 געשטערט, קילינסקי 43 גיסטע, פּאַלודניאָווא 24 צאַרטאָוויץ, פּעטריקאָווער 8 נאָלדאַרג, נאָוואָמיעיס קאַ 26 קאַרניש, שקאָלנאַ 12 העטרלעם. אין פּאַביאַניץ: קילינסקעגאָ 3 פאָקס, פּאַבריטשנאַ 19 האָלבערג און פיל אַנ דערע. —49

פערזיכערונגס-געזעלשאַפט „פּשישלאָשטש" אויסגעצאָלט 7.700 דאָלאַר די משפחה פון פרעז. פרעהליך ז"ל.

די וואַרשאַווער פערזיכערונגס-געזעל שאַפט „פּשישלאָשטש" האָט שוין אויס געצאָהלט דער אַלמנה פון פערשטאָרבענעם פרעזעס פון צענטער. כהנים-פאַראיין ה' פּאַלאַ פרעהליך ז"ל די סומע פון 7.700 דאָלאַר.

כ'איז כדאי צו בעמערקען, אַז דער פערשטאָרבענער האָט זיך געהאַט פער זיכערט ערשט מיט איינגע חדשים פאַר'ן טויט.

שאַרפע רעפּרעסיעס געגען יודען אין ליטא.

ווילנא, 8 אָקט. (סט.) דאָ האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז אין צו זאַמענהאַנג מיט די רעפּרעסיעס, וועלכע די ליטווישע רעגירונג ווענדעט אַן לגבי פּאָליאַקען, ווערען אויך אַנגעווענדעט שאַרפע רעפּרעסיעס געגען דער יודישער בעפעלקערונג אין ליטא. די ראַווגע ירידה האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע אויפרע גונג צווישען דער חנוגער יודישער בע פעלקערונג.

קאָנפליקט פראַנקרייך-סאָוויעטען וועגען דעם אינצידענט מיט ראַקאָווסקי'ן.

פּאַריז, 8 אָקט. (פּאַט) דער פראַנ צויזישער אויסערן-מיניסטער האָט פער עפענטליכט די ערקלערונג, וואָס דער פראַנצויזישער אַמבאַסאַדאָר אין מאָס קווא האָט איבערגעגעבן דעם רוסישען אוי סערן-קאָמיסאַר טשיטשערין בנוגע דעם אַרויסשיקען ראַקאָווסקי פון פּאַריז.

דער אַמבאַסאַדאָר ערקלערט, אַז בײַן איזט האָט די פראַנצויזישע רעגירונג בעשטימט, אַז רוסלאַנד וועט זיך צוהערען צו די פאָדערונגען פון פּאַריז און אַליין אָפּרופען ראַקאָווסקי'ן פון פראַנקרייך און בעשטימען אויף זיין אָרט אַן אַנדע רען אַמבאַסאַדאָר. צוליב דעם, וואָס די סאָוויעטען האָבען אָבער אַמבאַסאַדאָר-פּאָסטען אויסגעזאָגט פון דער לאַגע, האָט דער פראַנצויזישער אַמבאַסאַדאָר אין מאָס קווא זיך געווענדעט מיט אַ בריף צו דער סאָוויעטען-רעגירונג, אין וועלכען עס ווערט נאָכאַמאָל איבערגעגעבן די פאָדערונג פון דער פראַנצויזישער רעגירונג. דער בריף ענדיגט זיך מיט דער ערקלערונג, אַז פראַנקרייך איז נישט אויסען איבער צורייסען די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט מאָסקווא און אַז אַן דער ענין דאַרף ראַקאָווסקי טראָגט אַ ריין פערזענליכען כאַ ראַקטער.

דעלפינער'ס זיידען-פאַבריק אריבערגעטראָגען פון תל-אביב קיין אייראָפּא.

ירושלים (יט"א) די זיידען-פאַב ריק פון מאָקס דעלפינער אין תל-אביב, וואָס איז שוין ניט מעהר זייט דעם פאַרגאַנגען יאָהר, ווערט ליקווידירט. מאַ שינען און איינריכטונגען זענען שוין אַרויסגעשיקט געוואָרען קיין אייראָפּא.

„הסתדרות העובדים" פּראָטעסטירט וואָס מען גיט נישט קיין בעשעפטיגונג יודישע אַרבייטסלאָזע.

ירושלים (יט"א) די „הסתדרות העובדים" האָט פערעפענטליכט אַ פּראָ טעסט געגען דעם וואָס אין דער קאָלאָניע „חדרה" האָט מען לעצטענס פערדונגען אַ גרויסע צאָהל אַראַבישע אַרבייטער, הגם אין דער קאָלאָניע געפינען זיך מעהר ווי 100 יודישע אַרבייטער.

40-יעהריגער יובילעאום פון אויבער-קאַנטאָר ה' אלטער מאָז.

[illegible]צאַרגען, דינסטאַג, דעם ערשטען טאָג ביכית, ווערט 40 יאָהר, זינט חזן אַל טער מאָז איז געוואָרען אויבער-קאַנטאָר פון דער לאָדזער סינאַגאָגע.

פּונקט מיט 40 יאָהר צוריק איז פער ענדיגט געוואָרען דער בוי פון דער פּרעכ טיגער סינאַגאָגע אויף אַלטע קאָשטשוש קאָ און דעם ערשטען טאָג סוכות האָט דאָרט חזן אַלטערמאָז צום ערשטען מאָל געדאַוונט אין דער נייער סינאַגאָגע, בע צייכענדיג דעם גאַנצען עולם. פון דע מאָלט אָן איז ה' אַלטערמאָז אויבער קאַנטאָר אין דער סינאַגאָגע אין משך פון די 40 יאָהר האָט אַ אַנטשפּרעכונג געוואונען אין אַלע קרייזען פון דער לאָדזער יודישער געזעל שאַפט.

דער דאָזיגער יובילעאום פון כ'ם גע שעצטען און פערדינסטפולען אויבער קאַנטאָר וועט אין דעם קרייז פון'ם יובי לאַר געפייערט ווערען אויף אַ ווירדיגען אופן. אויך דער סינאַגאָגען-ראַטיוקעם האָט בעשלאָסען מאָרגען, דינסטאַג, בײַם דאַווענען ברענגען צום אויסדרוק אויף אַ פּאַסיגען אופן זיין אַנערקענונג פאַר'ן גע צייכענטען גרויס-כאַראַקטער חזן.

מנינים און כשר עסען אין יום טובים פאַר יודישע אַרעסטאַנטען.

(:) אַ דאַנק דער השתדלות פון ראַבי נער יחיאל יצחק בערמאַן האָט די מאַכט ערלויבט אַרייננצוגעבען אין די מיליטע רישע און ציווילע תפיסות כשר עסען פאַר די יודישע אַרעסטאַנטען און אויך אַריינצוגעבען פאַר זיי אתרוגים און לולבים.

דעסטעמאָליגען וועלען פאַר זיי איינגע אָרדנעט ווערען ספּעציעלע מנינים און עס וועלען צו זיי געשיקט ווערען בעלי תפילות.

פּאַטעפּאָנען
און פּלאַטען אין רייכען אויסוואַהל אויף גוטע בעדינגונגען
עמפּפעהלט:
ב. באַריסעוויטש
פּראַנט 6-go Sierpnia 3

F. Futerman, Łódź
Piotrkowska 28, tel. 29-21
עמפּפעהלט צו די בעפאָרשטעהענדע פּייערטאָגען:
דיוואַנעס, כאַרניקעס, פּאָרטיערן און מעבעל-איבערצוג — אין וואָללע, זיידע, פּלוש, קאַ קאָס, לינאָלעאום און צעראַטע
גאַרדינען, שטאָרען, באָם-פּאַנס, בריז-ביז, בעט און טישדעקען אויך קאַנטאַניערען — אין טיול, עטאַמין, פּלוש, גאָבעלין און זיידע לויט די לעצטע מאָדערנע נויהייטען.
•• אַלעס צו ביליגסטע פאַבריקס-פּרייזען, רעעלע בעהאַנדלונג ••
הויפּט-פערקויף פון פינסטער'ס פּלוש-דעקען הורט און דעטייל.
פ. פוטערמאַן, פּיעטריקאָווער 28 טעל. 29-21.

הנהלת
הגמנסיה לנערות
של החברה ליסוד בתי ספר
תיכונים עברים בלודז,
רחוב פירטוביץ, מספר 7
מודיעה, כי נפתחת מחלקה מקבילת אל המכינת א' ולפיכך מתקבלים עוד נערים ונערות בגיל של חמש שנים וחצי ומפלת אל המכינה הנ"ל, בלי כל הכנה.

אחולי וברכותי הלבביות
לידיד-נפשי
הרב הגאון דר. שלום טרייסטמן נ"י
להבנתו לרב הראשי דקהלת הילזינגפורס (פינלנדיה),
תחל שנה וברכותיה לו ולביתו ולקהלתו הנכבדה.
אברהם טננבאום.

דער ציוניסטישער
וואַהל-קאָמיטעט
דריקט אויס זיין טיפען דאַנק די מיטגלידער פון די ציוג. יוגענד-אָרגאַניזאַציעס: „החלוץ-המרכזי", „חשמונאי", „השחר", „ברית-טרומפּלדור", „השומר הלאומי", „צעירי מזרחי", „ירדניה" פאַר זייער ענערגישער מיטהילף בײַ די וואַהלען צום שטאָט-ראַט לטובת דער ציוניסטישער אידעע.
דער קאָמיטעט.

Dr. H. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
זאַכאָדניאַ 57 (צענעלניאַנאַ 19) טעל. 37-70
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קווארץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 8—4 פרויען פון 4—5 ספּעציעל חדרים-צימער.

Dr. med. Z. Datyner
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז און אוריןי-קראַנקהייטען
Piramowicza 11 (פריהער אלגינעקע)
Tel. 48-85.
נעמט אָן פון 1 ביז 2 און 5—8 אָוונד.

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכער און קינדער-קראַנק.
צוריקגעקעהרט.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אָן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אָוונד.

Dr. med. G. Gersztajn
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 2 (קרוטקאַ)
נעמט אָן פון 12½—2, פאַר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אָוונד

Dr. med. L. Pikielny
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז- און אורין-קראַנק
נעמט אָן פון 4—7 נאָכמ.
נאַווראָט 8.—טעל. 19-90

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81
ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגיערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ. 6816

קעלערס אָדער רעמיזעס
נעהנט צו דער אַלט-שטאָט ווערט פון זאָפאָרט געזוכט.
לעווקאַ וויטש, קאַשטשעלנאַ 4, טעל. 35-76.

Dr. Prybulski
צוריקגעקעהרט
זאַוואַדזקאַ 1 — טעלעפאָן 25-38
ווענערישע, האָר און הויט-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האָר-אויספאַל) און רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 דאַמען אָנ. און 4—8: פון 4—5.

כל הקודם זוכה!
אתרוגים לולבים והדסים
איז צו בעקומען אויף הורט און ענצעל בײַ:
וואָלף קופּערבערג
ברזשעזשינער 2.

Dr. med. Ludwik Rapeport
P. Narutowicza 25 (דזשעלנאַ) Tel. 44-10
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז-
און האַרן-קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמ.

צאָהן-אַרצט
Jakób Karmazyn
פּאָלודניאָוואַ 2
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, — טעל. 41-32
איז צוריקגעקעהרט.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5 —8 אָוונד.

לאדז וועט האבן א לינקע שטאט-ראט

ענדעקעס און נ. פ. ר. געליטען א פיאסקא.

יידישע פארשטעהערשאפט געהט ארויס געשטארקט

די אונגעהויערע צושפליטערונג, וואס האט געהערשט דאסמאל ביי די וואהלען — ביי די יודען, ווי ביי די נישט-יודען, — האט געהאט די איין פעולה, וואס דער אנטייל פון די וועהלער איז געווען אונערווארטעט גרויס. נישט קוקענדיג אויפ'ן ערב יום-טוב זענען אויך די יודען זעהר לעבהאפטיג געגאנגען צו די וואהלען.

די געגליע רעזולטאטן פון די וואהלען זענען איצט, ווען מיר שרייבען די דאזיגע שורות, 5 פארטאג, נאך נישט באקאנט. איינס קען מען אבער שוין איצט פעסטשטעלען: דער נייער שטאט-ראט און מאגיסטראט וועלען זיין מיט א לינקער מעהרהייט.

די פרעקווענץ פון די וועהלער האט אויסגעמאכט ביז 80 פראצענט.

פון די ביז-איצטיגע רעזולטאטן איז צו זעהן, אז די נ.פ.ר., וואס האבען אין פריהערדיגען שטאט-ראט און מאגיסטראט פארנומען איינעם פון די ערשטע געזעהענסטע ערטער, האט איצט כמעט איינגאנצען פערלוירען די השפעה צווישען דער פוילישער ארבייטערשאפט. דאגעגען איז שטארק אויסגעוואקסען דער איינפלוס פון פ.פ.ס., וועלכע האט נאכ'ן פאל'ן די ליסטע נומער 5 בעקומען גאנצע 85 פראצענט שטימען פון דער פוילישער ארבייטערשאפט.

מען קען דעריבער רעכנען, אז פ.פ.ס. צוזאמען מיט די יודישע לינקע פארטייען „בונד" און „פועלי-ציון" וועלכע זענען ארויס געשטארקט פון די וואהלען — וועלען זיין די טאן-געבער אין'ם נייעם שטאט-ראט און העכסט-וואהרשיינליך וועלען מיר האבען אין לאדז א סאציאליסטישען מאגיסטראט.

וואס אנבעלאנגט די יודען, שטעלט זיך לעת עתה פאר אזא בילד: די כחות פון די ציוניסטען מיט דער „אגודה" זענען מעהר-ווייניג גלייך. און איצטיגען מאמענט, ביי צעהלען די שטימען, קומען די ציוניסטען צווישען 4—5 מאנדאטען, די „אגודה" — צווישען 5—6 מאנדאטען. פון די קלענערע פארטייען האבען די פאלקיסטען 1 זיכערען מאנדאט. דער אונטערשלאס פון די שטימען וועט געהן לאבער, ווען אויך א מאנדאט וועט, ווי מען קאן משער זיין, גוימען זיין 2700 שטימען.

און אלגעמיין האט די יודישע פארשטעהערשאפט און נייעם שטאט-ראט ארויס געשטארקט.

די ביזאיצטיגע רעזולטאטן

ווען דער נומער ווערט אפגעשלאסען, האט זיך דאס פערשלעפען די שטימען נאך נישט געענדיגט. עס זענען דערווייל בעקאנט די רעזולטאטן פון 107 אב-וואהרען, וועלכע שטעלען זיך פאר אויף פאלגענדען אופן:

ראשיגען פון א מזיל יודישע ליסטען, האבען מיר ווייטערדיגע רעזולטאטן.

ליסטע נומער 1	(דייטשע ארבייטס-פארטיי)	— 9860 שטימען
„ „ 2	(פ. פ. ס.)	— 53200 „
„ „ 3	(כ. ד.)	— 5271 „
„ „ 4	(בונד)	— 13156 „
„ „ 6	(פועלי ציון לינקע)	— 7030 „
„ „ 7	(לינקע נ.פ.ר.)	— 7002 „
„ „ 10	(לינקער סאציאל. בלאק)	— 812 „
„ „ 15	(פועלי ציון רעכטע)	— 392 „
„ „ 17	(איגנאלידען)	— 1281 „
„ „ 18	(דייטשע בירגערליכע)	— 3678 „
„ „ 21	(התאחדות)	— 1981 „
„ „ 22	(אונפארטייאישע רעליגיעזע)	— 4211 „
„ „ 23	(שלאמאוויטש)	— 682 „
„ „ 24	(גרעהמאן)	— 8063 „
„ „ 25	(פאנאפארען)	— 1703 „
„ „ 26	(פאלקיסטען)	— 3714 „
„ „ 28	(ענדעקעס)	— 1929 „
„ „ 29	(אגודה)	— 8400 „
„ „ 30	(ציוניסטען)	— 7991 „
„ „ 31	(יוד. ווירטשאפטליכער בלאק)	1448 „

ענטגילטיגער רעזולטאט פון די וואהלען וועט בעוואוסט ווערען היינט אווענד.

(:) לויט'ן פאראגראף 45 פון דער פעראָרדנונג פון אינערן-מיניסטעריום פון 24. מאי 1927 און אויף א ספעציעלער ווייזונג פון דער הויפט-וואהל-קאמיסיע בעשלאסען געווארען גאנצוואגאנטראליזירען און איבערצעהלען די אפגעגעבענע שטימען היינט, דעם 10 אקטאבער ה. י. 7 אזייגער און לאקאל פון דער הויפט-וואהל-קאמיסיע (פריהעטם פלאץ 14).

דער געגליגער רעזולטאט פון די שטאט ראט-וואהלען וועט, אלזא, אפיציעל בעקאנט ווערען ערשט היינט, מאנטאג פאנאכט.

—0—

הרב ד"ר שלום טרייסטמאן — אויבער-ראבינער פון העלסינגפארס.

(—) ווי מיר דערוויסען זיך, איז הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, דער יונגערער זוהן פון לאדזשער רב הרה"צ ר' אליעזר יהודה טרייסטמאן זצ"ל, אנגעשטעלט געווארען אלס אויבער-ראבינער פון העלסינגפארס (פינלאנד).

הרב ד"ר שלום טרייסטמאן איז אויף ראש-השנה געווען אין העלסינגפארס, וואו ער האט אין דער דארטיגער הויפט-סינאגאגע געהאלטען איינציגע פרעדיגען, וועלכע האבען אויף די דארטיגע יודען געמאכט אן אומגעהויערען רושם.

באלד דערנאך ראש השנה איז צוגעשיקט געווארען אן עקסטרא-זיצונג פון דער העלסינגפארסער געמיינדע-פערוואלטונג און דעם נאך-אויפגעשטעלטען אויבער-ראבינער הרב ד"ר שלום טרייסטמאן איז פייערליך איבערגעגעבען געווארען דער כתב הרבנות.

געלעגען איינער איז הרב ד"ר שלום טרייסטמאן צוריקגעקומען קיין לאדז, וואו ער וועט פערבלייבען א קורצע צייט און נאכ'ן ערלעדיגען דא זיינע פריוואטע ענינים פאהרט ער צוריק ארויס קיין העלסינגפארס, וואו ער בעזעצט זיך מיט זיין פאמיליע.

מיר ווינשען אונזער חשוב'ען בן-עיר דעם בעסטען ערפאלג אויף זיין נייעם הויכען אמט!

—0—

האלאנד ליקווידירט איהר קאנסולאט אין ירושלים.

ירושלים (יט"א) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דער האלענדישער בעגערא'ל קאנסול און ירושלים ה' יעקב קאן שוין נישט צוריקקומען קיין ארץ ישראל. די האלענדישע רעגירונג האט בעשלאסען צו ליקווידירען איהר קאנסולאט און ארץ ישראל.

—0—

יום-טוב אקציע פון „בית לחם" פאר בכבוד'ע ארימע לייט.

(:) „בית לחם" וועט אויך אויף סוכות פערטיילען געלד און פראדוקטען פאר געפאלענע, בכבוד'ע ארימע-לייט. דער פערוואלטונג זיך דערמיט צו דער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג צו אונטערשטיצען זיין פערמעגען, כדי די בכבוד'ע ארימע זאלען אויף יום-טוב נישט דארפען פערשעהמט ווערען.

מעלדונג.

די דירעקציע פון נייעם יודישען טעאטער איז מודיע, אז צוליב טעכנישע סבות איז די ערעפנונג, וואס האט געזאלט פארקומען דעם 11. אין „אימפעריאל" אפגעלעגט געווארען אויף איינע טעג.

ווענען דער ערעפנונגס-טערמין וועט מיטגעטיילט ווערען.

פון ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין אין לאדז

קאמוניקאט

פרייטאג, דעם 7 אקטאבער, איז אפגעהאלטען געווארען א זיצונג פון דער פערוואלטונג פון דער לאדזשער אפטיילונג פון ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין און ווארשא. עס איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען דער בעציהונג צו דער ווארשאווער צענטראלע. עס איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען אנצוגעמען די פארדערונגען פון ווארשא בנוגע די קוואליפיקאציעס פון די מיטגלידער, ווי אויך אנצונעמען די געהעריגע שריט צו גרינדען און לאדז א סינדיקאט פון די יודישע זשורנאליסטען, אין אז דער לאדזער זשורנאליסטען-פעראיין און לאדז זאל אנהויבען א רעגולערע טעטיגקייט.

—0—

פאר-קורסען פאר יודישע פרויען און מעדלעך.

די געזעלשאפט „פראצא" וואלטשאנסקא 21 עפענט נאך סוכות קורסען פון פערשידענע מלאכות פאר פרויען און מיידלעך, פאר א ביליגען אפצאהל. גאנץ ארימע ווערען געלערנט אומזיסט. צווישען אנדערע וועלען געלערנט ווערען שניידעריי, הוטען-פוצעריי, וועש נייהען א. אנד.

ביז איצט האבען זיך שוין פערשריבען 40 פרויען און מיידלעך.

די געזעלשאפט, וואס האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו געבען א מעגליכקייט דער יודישער פרוי זיך צו קענען ערנעהרען דורך ערליכער ארבייט און מלאכה, פערדינט די אונטערשטיצונג פון דער גאנצער יודישער געזעלשאפט און לאדז.

SPLENDID
נארוטאוויטשא 20.
גרויסער שלאגער.
היינט און ווייטערדיגע טעג!
פירשט ארלאוו
גרויסער שלאגער.
ריהרענדע דראמע פון רוסישען אריסטאקראטישען לעבען אין דער וועלט-רעזידענץ. ארגיעס אין פאריז. א באל ביי פירשט ארלאוו, אין וועלכען עס נעמען אנטייל די בעקאנטסטע דאמען פון דער פאריזער געזעלשאפט. אפארטאמענטען פון פירשט ארלאוו צו וועלכע עס האבען נור א צוטריט די יחידי סגולה.
דער ראסען-שענער, אלס אויסגעטרויטער פרינץ פון א לעגענדאריש מעשה'לע ארומגערינגעלט פון 120 געליבטע טעמפעראמענטפול-רייצענדע
Lowell Sherman
Paulina Garon
די אונפערגלייכליכע אין דער מיידעלשער ראל פון מאנטמארט ווי אויך ווירקליכע רוסישע פירש טען צום ערשטען מאל אין דער קינעמאטאגראפישער געשיכטע, פראבערטע פאר'ן פילם.
פון 1.30 ביז 3 א זייגער נאכמיטאג אין דער פרייז פון אלע פלעצער 50 גראשען און 1 זלאטי.

LUNA
פון דינסטאג, דעם 11 אקטאבער גרויסער סוכות-פראגראם!
דאס נייעסטע קונסטווערק פון סעזאן!
א רייצענדער פילם-שפיל לויט מאטיוון פון לודוויג אנצענגרובער
דאס נייעסטע קונסטווערק פון סעזאן!
וויען, ווי עס ווייגט און לאכט
אין די הויפט-ראלען די בעליבטע און בעקאנטע Mady Christians ווי אויך Imogene Robertsson Hans Brausewetter E Kaiser F.W. Diegelman
סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לידויער.

CZARY
היינט
היינט
רעוועלאציאנס-פרעמיערע!
פון דער מעכטיגער טפאפעפיט וועגען בלוטענדען יודישען הארץ
פאטערס און קינדער
דער פאן פון דעם בילד איז דער אייביגער טראגישער קאמף פון צוויי וועלטען: דעם אלטען און נייעם יודישען דור.
רודאלף שילדקרויט
די הויפטראלע פון שמעון לעווי" שפילט אין דעם דאזיגען פילם דער פענאמענאלסטער יודישער ארטיסט פון בעריהמטען דייטשען רעינהארט-טעאטער דער גענילער
וועמענס שפילען ס'איז בכוח צו ריהרען אפילו דאס פערהארטעוועטע מענשליכע הארץ. די טראגעדיע פון די יודישע עמיגראנטען אין ניו-יארק. ווער איז גערעכט? די עלטערן, צי די קינדער. — מעכטיגע דראמע פון דער היינטיגער יודישער פאמיליע.

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר גלעכטבאר פון 6 ביז 7 אין אוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די פאלשע בעשולדיגונג.

מיט א ציטערן און א וואקסענדער שפאנונג לייענט ווער די געשיכטע פון דעם קומענדען פראצעס שווארצבארד. עס לעבען אויף די טעג פון שרעקליכער איבערלעבונג באלד נאך דעם מארד פון אוקראאינישען אטאמאן און שארפער און דייטליכער. גאר גאר בולט וואקסט אויס דער וואלד מיט שאדענס פון די אומגעקומענע צעהנדליגער טויזענדער — צעהנדליגער טויזענדער — יודישע קרבנות. מיר שטעהען פנים צו פנים מיט די דאזיגע אומשולדיג געפאלענע און מיר הערען פון זיי נאר איין פאדערונג: דעם אמת זאל די וועלט וויסען; מען זאל וויסען נעגן דאס, וואס דארט איז געשעהן.

און אט איז איינער פון די אמת'ן וואס דאס געריכט און מיט איהם די גאנצע פראנצויזישע עפענטליכקייט וועט מוזען בריהער פון אלץ פעסט- שטעלען: אז שלום שווארצבארד'ס טאט, זיין פערזענליכע אינדיווידועלע האנדלונג, זיין נקמה-אקט האט נישט געהאט קיין שום שייכות און האט אויך היינט נישט קיין שום שייכות צו דעם רוסישען באלשעוויזם, אדער אנטי-באלשעוויזם. יעדער פערזוך צו פיהרען די אנקלאגע אויף דעם וועג פון צונויפבונדען שווארצבארד'ס נקמה-דורשט מיט דער פיינרשאפט צו פעטליורא מצד דער סאוויעט-רעגירונג וועט זיין נישט ריכטיג לויט דעם עצם אינהאלט און בעוואוסטזיניג פאלש, לויט די כוונות פון די אוקראאי- נישע פערטיידיגער. די באלשעוויקעס האבען מאכי אפגעטען די אוקראאי- נער זעהר יעזואיטיש און האבען — צוליב זייערע אייגענע צוועקען — נישט דערלאזען קיין מאל צו פאגראמען אויף יודען. אבער שלום שווארצ- בארד'ס שולד זאל נאר צוליב דעם בעשווערט ווערען, דאס וואלט שוין געווען צו אומגערעכט נאך דעם ווי מען וויסט, אז ער האט נישט געהאט נישט קיין דירעקטע און נישט קיין אומדירעקטע פערבינדונגען מיט די רוסישע קאמוניסטען. פאליטיש איז ער געווען אן'אויסגעשפראכענער געג- נער פון באלשעוויזם. פאקטיש האט ער זיך די גאנצע צייט געפונען נאר אונטער דעם איינפלוס פון איין איינציגער אידעע — טויטען דעם מאן, וואס איז אין זיינע אויגען, און ווי מיר ווייסען שוין היינט, נישט נאר אין יודישע, נאר אויך אין א סך אוקראאינישע אויגען געווען דער איינציגער פעראנט- ווארטליכער פאר דעם בלוט פערגיסען.

מיר זענען פעסט איבערצייגט, אז אזוי ווי יודען האבען נישט קיין אינטערעס אויסצונוצען דעם קומענדען פראצעס פאר א העצע געגען דעם אוקראאינישען פאלק, אזוי וועלען אויך די אוקראאינישע אנקלאגער אויפ- געבען דעם פערזוך ארויסצושטעלען שלום שווארצבארד אלס מיטהעלפער פון די באלשעוויקעס, וועט עס אבער יא געטאן ווערען, וועט דער- מיט געשאפען ווערען פון אנהויב אן א פאלשען הינטערגרונד און א פאל- שע פערספעקטיווע פאר די געריכטס-פערהאנדלונגען. עס וועט מאכען דעם פראצעס שווערער און פערטיפערטער; אבער די אוקראאינישע פלענער וועלען דערפון פארט נישט געווינען א סך, ווייל א געריכט בלייבט פאר אלעמען און נאך אלעמען א געריכט ד. ה. דאס איינציגע ארט, וואו דער אמת מוז אויפגעדעקט ווערען, וואו יעדער שווינדעל מוז אפגע- רוימט ווערען און די געשיכטע בעקומט איהר אמת'ן פנים אויף אייביגע צייטען.

וו. גראסמאן.

א טיפוס-עפידעמיע אין פתח-תקוה.

ירושלים (יט"א) אין פתח-תקוה זענען פערגאמירט געווארען א רייה ער- קראנקונגען אויף טיפוס. די סאניטארע ארגאנען האבען פערארדענט פערשידענע געגען פערחיטונגס-מיטלען.

א מיטגליד פון דער מאנדאט-קאמיסיע וועגן די פעטיציעס פון אגודת ישראל.

גענף (יט"א) אין א פארטראג, וועל- כען דער מיטגליד פון דער פעלקער-בונד מאנדאט-קאמיסיע פ. ארטס, האט מיט א געוויסער צייט צוריק געהאלטען אין בערן, און וועלכער איז איצט פערעפענט- ליכט געווארען, האט ער זיך שטארק בע- קלאגט, וואס דער מאנדאט-קאמיסיע קומט אויס אפט זיך צו פערנעמען מיט כל-מיני פעטיציעס, און וועלכע זיי קען זיך מחלוקות גיט פונאנדערקלייבען. אלס משל דאס ער א געוויזן אויף פעטיציעס פון די רעליגיעזע שטרייטיקייטען אין פלשתינא וועלכע מיט אריין מיט א וואלא- ווישען פארדעם ער. „און בין איך אמאל באטראכט געווארען ... ער געווען צו

[illegible] פאר דער ... פון [illegible] א מעמאראנדום פון אגודת ישראל, אין וועלכען מען האט בעשריבען די פערפאלגונגען און מטענות פון איין יודישער קהלה אין ירושלים, וועלכע אן'אנדערער קהלה האט פשוט נישט געוואלט אנערקענען... איך האב קיין שום השגה נישט און די יודי- שע ריטועלע דינים אום איך פרעג מיר דערפאר, צי וואלט נישט געווען בעסער ווען אזעלכע ענינים וואלטען ערלעדיגט געווארען אויפ'ן ארט גופא, דורך די לאָ- קאלע וועלטליכע אדער גייסטליכע אר- גאנען".

די יודישע פארשטעהער אויף דער קאנפערענץ פון די פריוואטע געזעלשאפטען פאר עמיגראנטען- שוץ אין זשענעווע.

בערלין. (יטא) מיט א קורצער צייט צוריק איז אין גענף פארגעקומען, ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, א קאנפע- רענץ פון דער פעראייניגונג פון פריוואט- טע געזעלשאפטען פאר עמיגראנטען-שוץ און דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט העכער 70 עמיגראציאנס-געזעל- שאפטען פ.ו פערשידענע לענדער. אויף דער קאנפערענץ זענען געווען פערטרע- טען פאלגענדע יודישע ארגאניזאציעס: „יקא" יודישער פערבאנד פון פרויען-שוץ פערבאנד פון יודישע פרויען, היאס- פעראיין פון די דייטשע יודען, עמיגרי- רעקט, „היאס" און „דזשאינט פארעין קאמיטעט". אויף דער טאגעס-ארדנונג זענען געשטאנען זעהר וויכטיגע פראגען פאר די עמיגראנטען, ווי דער גורל פון צו- שטעטע משפחה-מיטגלידער. דער פראג-

לעם פון צוריקוואנדערונג, די בעקעמפונג פון שוואנגערשאפט מיט עמיגראנטען א. א.וו. די יודישע פארשטעהער ה' לוסיען וואלף, ד"ר ווישניצער, ה. קאהאן און ה' אבערמאן האבען זיך אקטיוו בעטייליגט אין די ארבייטען פון צוזאמענפאהר.

צוליב דעם, וואס אין חודש מערץ 1928 דארף פארקומען אין האוואנא אן אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ פון רעגי- רונגס-פארשטעהער וועגען אומיגראציע- פראגען, און די נאהענטסטע קאנפערענץ פון די פריוואטע עמיגראציאנס-געזעל- שאפטען בעשטימט געווארען אויפ'ן חודש יאנואר 1928, דעמאלט וועלען אויך פארבייט ווערען די רעזולטאטען וועגען עמיגראנטען-שוץ, וואס וועלן פאר- געלעגט ווערען דער אינטערנאציאנאלער עמיגראציע-קאמיטעט אין האוואנא.

פאר דעם שווארצבארד-פראצעס.

דער פראצעס הויבט זיך אן פאר דעם פאריזער געריכט פון געשוואוירענע, שמע"ץ דעם 18. אקטאבער.

געווען זיבען א זייגער אווענט, דינסטאג דעם 25. מאי 1926, אז די גאנצע יודי- שע בעפעלקערונג פון פאריז איבערגע- דערט געווארען. מען האט צוערשט נאר- נישט געוואוסט און נאר בלויז פערשטא- נען פון די לעצטע אויסגאבען פון די פראנצויזישע אווענט צייטונגען, וואס אויך איז געשעהן. אייניגע פון די צייט- טונגען האבען אנגעגעבען פעטליורא'ס נאמען אלס געטראפענעם „פעטליוראַ". גאר אלע האבען זיך אויך מיט אמאל אנגע- שטויסען, אז דער רוצח, וואס האט דער- הרג'עט דעם געוועזענעם אוקראאינישען אטאמאן, איז דער פאפולערער „שלום" ווי אלע יודען פון פאריז האבען געקענט און אנגערופען שלום שווארצבארד. אויך אין דער רעדאקציע פון „פאריזער היינט" האט דער פאל געמאכט אן'אנגעהויבענעם רושם: דא האט מען זיך געגרייט צום ארויסגעבען דעם הונדערטען נומער פון דער צייטונג און אלע האבען געארבעט אין א געהויבענער שטימונג. א רייה מיט- ארבייטער זענען תיכף אוועקגעפארען און שטאט כדי צו אינפארמירען זיך און באלד זענען בעקאנט געווארען די ערשטע איינצעלהייטען.

וואס איז געשעהן דעם 25. מאי 1926?

דער געוועזענער אטאמאן פון דער אוק- ראאינע, פעטליורא, דער שעף פון דער אוקראאינישער רעגירונג, און דער יאגער פון די שרעקליכסטע און בלוטיגסטע הריגות אויף יודען און דערשלאגען געווארען אויף פאריזער גאס מיטאג פון א יודישען יונגערמאן. וואס האט און פערלויף פון א האלב יאהר נאכגעשפירט יעדע זיינע בעוועגונג ביז ער האט איהם געטראפען אויף דער גאס איינעם אליין.

שמואל שווארצבארד, 34 יאהר אלט, א זאן פון סמאלענסק, א זייגערמאכער פון פאך, איז צוגעגאנגען אויף דער גאס צו דעם צוויי געשלאגענעם שלאכט- האט איהם גערופען און איבערגעשריען:

— „פערטיידיג זיך!"

ער האט געשאסען אין איהם דריי קוילען פון א רעוואלווער. יענער איז געפאלען. תיכף האט זיך צונויפגעזאמעלט א גרויסער המון און א פאליציאנט פון 6. ארראנדיסמאן האט ארעסטירט דעם יונ- געמאן, וועלכער האט רוהיג אפגעגע- בען זיין געווער.

אין פאליציי קאמיסאריאט פון ארעאן האט דער ארעסטאנט אפגעגעבען פאל- גענדע ערקלערונגען:

„מען רופט מיר שמואל שווארצבארד, איך בין 34 יאהר אלט, א יוד פון רוס- לאנד, פון סמאלענסק, און האב א זיי- גער געשעפט אויף 32, בולוואר מעניל- מאנטאן. דער געשאסענער איז סימאן פעטליורא, דער געוועזענער קאזאקען- אטאמאן אויף דער אוקראאינע. ער איז געווען א מערדער פון יודען און זיינע באנדעס האבען געקוילעט און געמאר- דעט טויזענדער יודען, פערגוואלטיגט פרויען אויף דער אוקראאינע. צווישען זיי אויך מיינע קרובים. שוין א האלב יאהר ווי איך האב זיך דערוואוסט, אז אונזער תליון איז אין פאריז. איך האב בעשלאסען צו נעהמען נקמה פאר דאס פערגאסענע יודיש בלוט און האב איהם נאכגעשפירט א לאנגע צייט, מיט עטלי- כע טעג צוריק האב איך געזעהן זיין פאר- טרעט און דערוואוסט זיך, אז ער וואוינט אין לאטיינישען קווארטאל. איך האב איהם געטראפען נאר דעם צווייטען מאל, אבער אזוי ווי ער איז געגאנגען מיט א דאמע, האב איך נישט געוואלט איהם שיסען, היינט האב איך איהם בעגעגענט אליין און האב איהם גע'הרג'עט ווי א הונד.

— איך בעדויער נישט מיין מאט. איך האב ערפילט א פליכט פון געראכטיגקייט און בין גרייט מקריב זיין מיין לעבען פאר די יודען, וואס זענען אומגעקומען אויף דער אוקראאינע.

דער פאליציי קאמיסאר האט פעסטגע- שטעלט, אז די פאנגעבענע פאקטען פון שווארצבארד זענען ריכטיג.

דעם דערשאסענעם האט מען אוועק- געפיהרט אין האספיטאל, וואו ער איז תיכף געשטארבען.

און די אוקראאינישע קרייזען פון פא- ריז האט דער מארד ארויסגערופען א גרויסען טומעל. דער געוועזענער אטאמאן פון אוקראאינע האט זיך נישט בעשעפ- טיגט און קיין שום ווייזע מיט פאליטיק. מען האט איהם ערלויבט צו קומען קיין פאריז נאר בתנאי, אז ער וועט זיך גיט פערנעהמען מיט קיין פאליטיק. גראדע איצט פלעגען פאר אין פאריז צוזאמענטרעפן אוקראאינישע קאנפערענצען, אויף וועל- כע אבער פעטליורא האט נישט גענומען קיין שום אנטייל.

אין קאמיסאריאט.

אונזער מיטארבייטער האט זיך געווענ- דעט אין ארעאן-קאמיסאריאט וואוהין מען האט געבראכט דעם ארעסטאנט. דער קאמיסאר מאלאר האט איבערגעגעבען פאלגענדע פרטים וועגען שווארצ- בארד'ס ערקלערונגען.

שווארצבארד האט פון א לענגערער צייט געזוכט פעטליורא'ן, כדי איהם צו דער- שיסען, נאך פעטליורא פלעגט שטענדיג געהן אין דעם רעסטאראן „שארטיער" מיט זיין פרוי און קינד. דערביי האט זיך געבעהעלטען פון שיסען, מ'רא האט בעגלייט מרעקען אויך זיין פאמיליע. ער בעדויערט נישט זיין מאט אין ע'ליערט, אז עס איז נקמה פאר דעם יודישען בלוט וואס פעטליורא האט אזוי אומברחמנות'- דיג פערגאסען.

קאמיסאר מאלאר גיט איבער, אז פעטליורא פלעגט יעדען טאג אין דער צייט דא געהן מיט זיין פרוי און קינד. נראדע דעם טאג האט זיך די פרוי עפעס פערש- טוהט, און פעטליורא איז אליין געגאנ- גען.

נאך דעם פארפאל האט זיך שווארצ-

געגרען קאמוניקאט:

„דעם 25. מאי, צוויי א זייגער 30 מינוט מיטאג איז אויף עק בולווער סען-מישעל און רוי ראסין ערמארדעט געווארען דער פיהרער פון דער נאציאנאליסטישער אוקראאינישער בעוועגונג און פרעזידענט פון דער דירעקטאריע פון דער אוקרא- אינישער רעפובליק ה' סימאן פעטליורא.

נאך די שלאכטען אין 1920-21, האט ער געמוזט צוליב דער באלשעוויסטישער אקופאציע צוריקציהען זיך קיין פוילען, בעגלייט דורך זיין טרייע ארמעע און רעגירונג.

דער פרעזידענט איז צייטווייליג געווען אין פאריז מיט זיין משפחה, געשיצט דורך די אוקראאינער, וועלכע האבען אין איהם שטענדיג געזעהן דעם אנערקענטען לעגאלען ראש פון דער אוקראאינישער מלוכה.

פאל מיט אויפריכטיגער סימפאטיע, פאר דעם אלעמען, וואס איז פראנצויזיש איז ער געקומען זוכען א מקום-מקלט אויף דער גאסטפריינדליכער פראנצויזישער ערד.

ער איז געפאלען אונטער די קוילען פון אן'אויסלענדער, וואס האט אן'אנהענגער פון'ם באלשעוויזם אדער פון'ם רוסישען קאמוניזם, געטען וועלכען דער פער- שטארבענער האט זיין גאנץ לעבען גע- קעמפט.

שווארצבארד'ס א בריף צו זיין פרוי.

אויף מארגען נאך זיין מארד האט שווארצבארד פאר דעם אויספארשונגס- ריכטער איבערגעגעבען אויף פראנצויזיש זיין בריף צו זיין פרוי, וואס ער האט איהר געשיקט. ער איז געווען רוהיג, פלויג, מיט א שמייכעל אויף די ליפען און זיין קול האט א ביסעל געציטערט און זיין בריף שרייבט ער:

„מיין טייערע פרוי!

עס איז געקומען די שעה, ווען כ'דארף נעהמען נקמה פאר מיין ארים פאלק. פעטליורא איז פעראנטווארטליך פאר יודי- שע פאגראמען אין אוקראאינע. כ'וויל ווייטער נישט אפווארטען: כ'מוז ערפי- לען מיין פליכט. כ'בעט דיך צו בלייבען רוהיג. כ'דארף אליין טראגען די פעראנט- ווארטליכקייט פאר דעם אקט פון נקמה זיי געזונד, כ'וועל דיך נישט פערגעסען

• • •

נאכדעם שווארצבארד האט דערציילט אז דינסטאג ארום 4 א זייגער בייטאג האט ער בעקומען א טעלעפאנאט פון'ם מאן. ער האט איבערגעלייענט בלויז די ערשטע ווערטער. מעהר האט ער נישט געקענט לייענען, ווייל אין דעם מא- מענט איז אריינגעקומען די פאליציי מיט דעם ארעסטירטען מאן, מען האט איהם דעם טעלעפאנאט מיט געוואלד ארויס- גענומען פון דער האנד. ער האט איהם נישט דערלייענט.

פראנצויזישע פרעסע וועגען מארד.

דער מארד פון פעטליורא איז געווען א גרויסע סענסאציע פאר דער גאנצער פראנצויזישער פרעסע. כמעט אלע צייטונגען האבען אפגעדרוקט די פארטרעטען פון פעטליורא און שווארצבארד'ן און געגעבען אויספיהרליכע בעריכטען וועגען די געשעהענישען, וועלכע האבען געבראכט צום מארד.

דער קארעספאנדענט פון „פטי פאריזיען" האט בעזוכט די סאוויעטישע אמ- באסאדע, וואו מען האט איהם געזאגט, אז די צייט פון פעטליורא'ס מאכט אויף דער אוקראאינע איז געווען אויך די צייט פון שרעקליכע פאגראמען אויף יו- דען. די פרייער פונ'ם דערשאסענעם לייקע- נען קאטעגאריש אז די אנטיסעמיטישע אגיטאציע פון פעטליורא און ברענען אלס בשווייז דעם פאקט, אז אין פעטליו- רא'ס רעגירונג איז געווען א יוד. מיני- סטער.

אין דער רעדאקציע פון אוקראאיני- שען נאציאנאליסטישען זשורנאל „טרעז- זוביעץ", וועלכער ווערט ארויסגעגעבען אין פאריז האט מען ערקלערט פראנצוי- זישע זשורנאליסטען, אז אויב אין זשור- נאל זענען געווען אנטיסעמיטישע ידי- עות זענען זיי געווען דערט בלויז געגען יענע באלשעוויקעס אבער נישט בכלל געגען יודען. פעטליורא האט זיך אין פא- ריז מיט קיין פאליטישע טעטיגקייט נים פערנומען. די פראנצויזישע רעגירונג האט איהם געגעבען די וויזע אויף ארויס- ציפאהרען קיין פראנקרייך מיט דעם תנאי אז ער וועט זיך נישט פערנעהמען מיט פאליטישע ענינים און בלויז אבגעבען זיך זיין פאמיליע. ער האט איבערגעלאזען א פרוי און א 14 יעהריגע טאכטער, וועלכע לערנט זיך אין א פראנצויזישען ליצעי.

פעטליורא האט געהאט א כר נעגנער, אפילו צווישען די אוקראאינער אליין און, למשל, די גרעסטע אוקראאינישע ארגאניזאציע אין פראנקרייך, די אזוי גע- רופענע „גראמאדא" איז געווען געגען פעטליורא אויף דעם אוקראאינישען צי- זאמענפאהר, וועלכער איז נישט לאנג פארגעקומען אין פאריז האט פעטליורא נישט געקענט קיין אנטייל נעמען.

ווי די בשוואוסט, איז פעטליורא געווען זעהר גוט מיט דעם מארשאל פילסודסקי אין דער צייט פון דעם רוסיש-פוילישען קריג האט פעטליורא געשפילט אין פוילען א גרויסע ראלע. פילסודסקי האט אונטערשטיצט די אנטי-באלשעוויסטישע אוקראאינער רעגי- רונג פון פעטליורא און בלויז לויטן שלום אבמאך צווישען רוסלאנד און פוילען האט פעטליורא געמוזט אויפהערען זיין טעטיגקייט אין פוילען און ארויספאר- ען זיך אין טשעכאסלאוואקיע, וואו ער פערזענליכע בעציהונגען צו פילסודסקי'ן זענען אבער געבליבען די זעלבע און ער האט געהאלט אין א פאר טעג ארום אפפאהרען קיין ווארשא, כדי „צו זעהען זיך דארט מיט די מיטגלידער פון זיין רעגירונג", ווי עס האט דערציילט דערשאסענעם'ס א פריינד.

אין די ברייטע אוקראאינישע קרייזען איבער, האט מען פעטליורא געהאלטען פאר דעם ראש פון דער אוקראאינישער רעגירונג, וועלכע האט צייטווייליג פער- לאזען איהר לאנד צוליב דעם, וואס די באלשעוויקעס האבען עס פערלאזען.

אויסער די גרויסע אוקראאינישע קאָ- מיניסטען, וועלכע האבען אין פאריז גע- האט א מעגליכע צייטונג, און האבען זיך בעצויגען צו פעטליורא ווי צום פאר- שטעהער פון דער „בלוטיגער פאריזער טיע", האט געהערשט ביי אלע אנדערע אוקראאינישע גרופירונגען א גרויסע אויף- רעגונג, אלע, אפילו זיינע געגנער, גיבען אב דעם לעצטען כבוד דעם קעמפער פאר דער אומאבהענגיגקייט פונ'ם אוקראאי- נישען פאלק.

פון די אוקראאינישע קרייזען, האט מען גענומען פערשפרייטען קלאנגען, אז שווארצבארד איז א באלשעוויסטישער אגענט און אז די באלשעוויקעס האבען איהם געשיקט אויספיהרען דעם מארד. די ידיעות זענען אריין אין א טייל פון דער פראנצויזישער פרעסע.

„זשורנאל" האט געמאלדען אז די אויס- פארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז „שווארצבארד האט געהערט צו א זעהר עקסטרעמער פארטיי".

מילעראנ'ס צייטונג „אווענור" שרייבט אז דער מארד איז א רעוואלוציאנערער און עס וועט זיין שווער פונאנדערצוקלייבען זיך אין איהם. „צי וועט זיין דער שולדיגער בעשטראפט? דאס איז נאך א פראגע. מיר קענען דאך די געשוואוי- רענע פון סענער טריבונאל"

„הומאניטע" בעאורטיילט דעם מארד אלס אן'אקט פון אינדיווידועלען טעראר, אבער זאגט, אז די טאט בעווייזט, ווי גרויס דער דורשט נאך נקמה לעבט אין די הערצער פון די, וועלכע האבען געליטען פון די תליונים פון דער רוסישער קאנטר-רעוואלוציע.

צו שווארצבארד'ן אליין האט זיך בעצויגען די פרעסע, דאס רוב מיט כמעט פאטיע. אפילו די צייטונגען, וועלכע פרעגען די קלאגען, אז ער האט געהערט צו עקסטרעמע פארטייען, שרייבען, אז שווארצבארד איז א העלדישער מענש וועלכער האט געקעמפט אונטער די פראנ- צויזישע פאהנען בעת דער וועלט-מלחמה און האט בעקומען א קריגס-קרייץ, א הויכע מיליטערישע אויסצייכנונג.

פאריז, הענט.

קאמוניקאט פון דער אוקראאינישער מיסיע.

אויף מארגען האט די אוקראאינישע מיסיע אין פאריז פערעפענטליכט פאל- [illegible]

ווער איז שלום שווארצבארד?

אלע האבען נאטירליך געשטעלט פרי- הער פון אלץ די פראגע: ווער איז שווארצבארד?

שלום שווארצבארד איז גוט בעקאנט דער הינער יודישער פעלקערשאפט. ער איז א פראנצויזישער בירגער, נאטורא- ליזירט אין 1925, ער האט אלץ וואלאנ- טער מיטגעמאכט דעם קריג אין דער פראנצויזישער ארמעע, זיינע איבערלעבונגען אין די מלחמה-טעג האט איבערגעגעבען אין א בוך „דער יודישער וואלאנטיר", קאפיטלען פונ'ם בוך איבערגעזעצט גע- ווארען אין פראנצויזיש און געדרוקט גע- וועזען אין „פטי פאריזיען". ער איז גע- ווען מיטגליד פון יודישען וואלאנטערען- פעראיין.

ווי זיינע בעקאנטע בעשטעטיגען, איז ער פונבע אן'עלאסטישער מענש, רוהיגער, פערטראכטער און פלעגט ביי אלעמען ארויסרופען רעספעקט.

ה' קרוג, שווארצבארד'ס א פריינד, וועלכער האט צוזאמען מיט איהם געדינט אין פראנצויזישען מיליטער, דערציילט:

ס'איז געווען ביי דער בעריהמטער שלאכט דעם 9-טען מאי ביי קארענס, וואו די יודישע לעגיאנערען האבען גע- קעמפט. שווארצבארד האט בין דעמאלט געדינט אלס פשוט'ער סאלדאט. דער שי- סער ביי דער מיטראליעזע איז געפא- לען. שווארצבארד האט איהם גלייך פער- טרעטען און אזוי געפליבען ביז נאכט.

אז די נאכט איז צוגעפאלען האבען אלע אבגעטאמעלטע זיך געלעגט שלא- פען. בלויז שווארצבארד איז געבליבען. ער האט ארומגעקראכען איבער די שלאכט- פעלדער און אויפגעקליבען די פערוואונ- דעטע.

אין צרעס, וואו שווארצבארד איז גע- ווען אין יאהר 1917 האט ער זיך פער- נומען מיט קינדער-אנשטאלטען פאר קריגס-יתומים. ער האט פערוואלטעט מיט אן'אנטסטימאציע פון 10.000 קינדער. ווען ער איז צוריקגעקומען קיין פאריז האט מען איהם א צייט לאנג אין שפאס גערופען: „דער טאטע פון די 10.000 קינדער!" מען פלעגט איהם אויך איבער- ראל קענען א נאמען „שלום ווייגער מאכער".

היי-יאהריגער ראש השנה אין ארץ ישראל איז אריבער זעהר איינדרוקספול.

יודען האבען געמאכט איבער די גאסען אין בעדואינער האבען זיך בעטייליגט אין דער יודישער פאלקס-שמחה.

פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט יהודה טענענבוים (תל אביב).

[illegible]

וואס איז פארגעקומען ערב-ראש-השנה אין תל-אביב.

ירושלים (יט"א) [illegible]

פרימא דע ריווערא איז פאר א פויליש-שפאנישען האנדעלס-טראקטאט.

פערטרעטער פון „לאדזשער טאגעבלאט“ אין שפאניען שטעהט וועגען דעם אין קאנטאקט מיטן האנדעלס-מיניסטעריום אין ווארשא.

פון אונזער בארצעלאנער קארעספאנדענט אלעקסאנדער ראוויטש.

[illegible]

באיבערגעגעבען אלס אויסטויש-סחורות צווי-שען פוילען און שפאניען, וועל איך אין די נאהענטסטע טעג פערעפענטליכען אין „לאדזשער טאגעבלאט“.

בארצעלאנא, ערשט סעפט. 1927.

אויפ'ן „שלאכט-פעלד“...

איינדרוקען פון נעכטיגען וואהל-קאמף

פון י. אבערזשאנעק.

[illegible]

אין באלוט.

[illegible]

יום-כפור-קערות אין אזעט-לאטעריי זענען נישט קיין מחותנים.

מאסקווא (יט"א) די גבאים פון עטליכע מאסקווער שוהלען און מנינים האבען זיך געווענדעט צו דער פערוואל-טונג פון „אזעט“ אין מאסקווא מיט א בקשה צו געבען זיי בילעטען פון דער לאטעריע, וואס ווערט איינגעארדענט פון „אזעט“ פערשפרייטונג צו פערקויפען א בערייטענדע צאהל בילעטען ער יום-כפור בייא די קערות. די פערוואלטונג [illegible]

א יודישע פרוי האט אויסגעוויכטעט צו ווערען א מיטגלידערין פון דער אמעריקאנער רעגירונג.

ניו-יארק (יט"א) דא איז ערשי-נען א בוך פון העברי פרינגעל וועגען איהר מינען גובערנאטאר פון שטאט ניו-יארק און קאנדידאט אויף א פרעזידענט פון אמעריקא אלפרעד סמיט. אין דעם בוך ווערט געזאגט, אז אין פאל ווען סמיט וועט אויסגעוועהלט ווערען צום פרעזי-דענט פון די פעראייניגטע שטאטען אין מעהר ווי דינער ראס זיין בעראטערין [illegible]

מאַלפּעס.

(בילדער פון מיינע זומערדיגע נסיעות).

פון ד"ר יעקב וויגאָדסקי.

די יולי-זון ברענט און פּראַגט. אויפ'ן הויכען שטאָהל-בלויען הימעל שווימען שטיל און זייער פּאַמעלעך, דאס מען פּערקוים קוים, ווייסינקע און פּערל-מוטערדיגע וואלקענדלעך.

ביים וואָקזאַל, פון וואנען מ'געהען אַב די צוגען צו די וואַרשעווער זומער-וואוינונגען, שטעהט א צוג מיט א לאָקאָמאָטיוו, וואס רויכערט, בלאָזט און פייפט שטאַרק שוין א היבשע צייט און — יאַגט זיך פון ארט נישט.

הינטער דעם לאָקאָמאָטיוו ציהט זיך א לאַנגע שורה פון וואַגאָנען, על פי רוב אַלטע וואַגאָנעס, איבערפילט מיט מענשען, וואס שטאָלפּען נאך א שאַטען און אַך א דערפרישענדיגען ווינקעל פון לופט. לסוף האט זיך דער צוג גערוהרט צו גיין מיט פיל רעש און מיט אַזאַ געפּילדער, גלייך ווי ער וואלט זיך טראָגען מיט דער גרעסטער געשווינדיגקייט.

אויף א בענקל פון אַן אַנ'אַלטענעם וואַגאָן זיצען געדיכט איינע לעבען דער אַנדערער צוויי זעהר רייך און נאך דער לעצטער מאָדע אויסגעפּוצטע דאַמען מיט א סך בּריליאַנטענע פינגערליך אויף די הענט, מיט צוויי דריי לאַנגע שנורען פּערל אויף די העלזער. [illegible] אין מאַמער, משמעות, זייער פּרי-זאיה'דיגע, פלעגען זיי אַלע ווילע אויפהויבען זייערע גרויסע מיטשערע לאָרגנעטען צו די אויגען [illegible] אויף די ארומיגע שכנים פון וואַגאָן, העזה'דיג בעטראַכטענדיג זיי פון אויבען אַראָב. ביידע האבען געקוקט צווישען זיך אויפ'ן קול א לימענאַרנישע [illegible] מיט פּוילישע. אין דער אויסשפּראַך האט זיך בולט געפילט די ביידע [illegible] דער יודישער [illegible].

די מוטער, א הויכע און א פעטס-גע-פּוילטע פרוי מיט גראָבע פּנים-צוגען, האט אויף איהר געזיכט געטראָגען שטאַרקע סימנים פון א האַלבגעגעסענער מלחמה, וועלכע זי האט געפיהרט מיט דער אַל-ריות'דיגער צייט, וואס האט פּערטיליגט די לעצטע שפּורען פון איהר אַפשר אַמאָ-ליגער שעהנקייט. נישט קוקענדיג אויף אַלע פאַרבען, שמינקעס, פּודער, פּנים-מאַסאַזשׁ, עלעקטרישע באַמאַרקונגען וכדומה, האט איהר פּנים דאָך געשריגען אַז זי איז שוין אַן אַלטע פרוי.

די טאָכטער, א שענע און א געזונדע יונג-ווייבעל, מיט שעהנע אויסגעמיטע אוי-גען, האט אבער ווי די מוטער, אין איהר צי פרייען בעגעהמען זיך צו די צימונגע, אין איהר געהן, שמייכלען, רעדען און האלטען זיך, ווי א מאַלפּע, זי א פּאַפּוגאַי, קעגלמיש גאַלאַנטמאַכט די לאַבּריציש רעמען; אפילו אין די ני-גונען פון דער פּוילישער אויסשפּראַך, לעגען ביידע פרויען נאַכמאַכען דעם „אַלט-פּוילישען" דיאַלעקט, וואס זי פּלעגט זיך אבער נישט שטענדיג איינגע-נען... נישט קוקענדיג אויף אַלע אויסגע-מאַטערטע נאַכמאַכעריי, הינטער וועלכע די מוטער און די טאָכטער האבען גע-וואלט פּערהאַלטען זייער יודישקייט, איז שוין פון ערשטען קוק אַ געווען פּאַר יע-דען קלאָר, אַז „ווי זשגען דאָך יודישע פּינדער!"

קענענדיג די ביידע דאַמען איז גע-זעסען אַנ'עלטערער יוד מיט אַנ'אינטע-ליגענטען און קלוג פּנים, אויף וועלכען עס פּלעגט זיך ווייזען מאַל, ווען ער פלעגט א קוק טון אויף די דאַמען, א בעווייזטע, אַנ'איראָנישער שמייכעלע. דער ראָוו נאך שמייכעלע האט געריצט די דאַמען ביז נאר. לסוף האט ער די עלטערע דאַמע אזוי ווייט אַרויסגעבראַכט פון די כלים, דאס זי האט, העזה'דיג בעקוקענדיג דעם אַל-טען יודען מיט איהר לאָרגנעטקע, גע-זאגט אויפ'ן קול צו איהר טאָכטער:

— „מאַרי! די ווייסט דאך, אַז איך פּערטראָג נישט די פּערפלוכטע יודען! ווי האבען די געקענט אויסקלייבען פאַר אונז אַזאַ אָרט? אפשר איז דא אַנ'אַנ-דער פּרייער פּלאַץ?"

די טאָכטער האט זיך אָבגערופען: „לוידער, מאַמאַ, איז קיין אַנדער פּלאַץ נישט פריי געוועזען!".. דערביי האט זי מיט גרויס פּעראַכטונג לאָרנירט דעם אַנטקעגענדיגען ראָהיג און איראָניש וויי-טער שמייכלענדיגען יודען.

באַלד האט זיך דער צוג אָבגעשטעלט ביי אַנ'אַפּשטעל-פּלאַץ לעבען א דאָרפּי-שען קאַשטיאָל. די עלטערע דאַמע האט גאַנץ לאַנגזאַם געזאגט, בעקוקענדיג דעם קאַשטיאָל דורך דער לאָרגנעטקע מיט א מינע פון א גרויסע קענערקע:

— „א שעהנער קאַשטיאָל!"... די [illegible] אויפ'ן קול. וואס נעהמען טיפ-ליג האט זיך שטאַרק פּאַנאַ-[illegible]

די אַלטע פרוי האט זיך שטאַרק פּאַנאַ-דערגעווירנט אויפ'ן קול. וואס נעהמענער די אַלטע פרוי איז צו איהר צוגעגאַנגען וועלענדיג זי א גלעט טון און בערוהיגען, אַלץ שטאַרקער האט זיך די דערשראָקע-נע נערוועזע און ראַלצמישע קינד פּאַנאַ-דערגעשריגען און פּלוצלונג איז זי זיך פּערגאַנגען, ווייט געשעגענדיג דאס מוי-לעלע מיט די ווייסינקע ציינדערלעך. די מוטער איז גלייך אויפגעשפּרונגען א דער-שראָקענע, האט ארומגענומען דאס קינד, מונטערדיג און צולעקענדיג זי. באַלד האט דאס קינד מיט א פּייף, וואס האט דער-מאָהנט א שטאַרקען שלוקערץ געמאַכט דעם ערשטען אָטעם און האט אָנגעהויבען צו קומען צו זיך... ערשט אַנ'איצטער האט די מוטער וויטער בעמערקט די אַל-טע אויסגעפּוצטע דאַמע מיט דער לאָר-גנעטקע, וואס האט מכּתמא אַזוי שטאַרק דערשראָקען איהר קינד; די דאַמע איז געשטאַנען א פּערצויטערטע און א פּערלא-זענע, נישט וויסענדיג, וואס צו זאגען און וואס צו טון... און איהר האט די אויפ-גערעגטע מוטער אויסגעלאָזט אַנ'ענ-טאַנצען כעס. זי האט געשריגען אויפ'ן קול:

— „אוי, פון דאַנען, פערפלוכטע יו-דישע מאַלפּע! געה, כאָלערע, צו דיינע פּערפלוכטע יודען אין שרעק ביי זיי-ערע שמאַציגע קינדער! וואס קריכסטו צו קריסטליכע קינדער? עס האט איהר א שלאַק געטון און איהר פּערלוימטען ירושען הארצען, וואס דאס קינד איז געשטאָרבען אַזוי שטיל און האט זיך אַזוי שעהן געשפּילט!.. אוועק, כאָלערע, פון דאַנען!"...

דאס קינד איז געקומען צו זיך. דאן האט זיך די מוטער מיט א מאָל אַרויס-געוואָרפען אויף איהר מאַן: „און דו, וואס ווייסט ווי אַנ'אומגעלאָמפּער גולם?.. טרייב זי אוועק פון דאַנען!".... האט זי געשריגען, פּערדעקענדיג דאס פּנים פון דעם קינד.

דער מאַן, א לאַנגער האַרפּישער פּוי-ער, וועלכער האט נאך וועניג פּערשטאַנען, וואס דא איז איינגענטליך פּאָרגעקו-מען, האט זיך פּאַמעלעך אויפגעהויבען און געזאגט דער אַלטער דאַמע:

— „באַלטרע!... גיי.. געה, געה שוין... אוועק!"... א לאַכען, וואס איז גע-פּאַהרען און דעם זעלבינגען וואַגאָן האט זיך דא אָנגעהויבען מיט א בייזען קול:

— „מען טאר נישט קריכען צו פּוי-לישע קינדער!"...

א פּערצויטערטע און א פּלייכע איז די אַלטע דאַמע דערגאַנגען צו איהר אָרט. דער אַנטקעגענדיגער „פּערפלוכטער יוד" האט געקוקט אויף איהר מיט גרויס רח-מנות....

טרינקט נישט קיין רויה
וואַסער
טיפוס איז אין שטאָט!

פון מיין דעפּוטאַטען-טעקע.

(קוריאָזען און עפּיזאָדען)

פון דעפּוטאַט ד"ר לעאָן רייך.

די מאַי-אויפשטאַנד-פּערגענישׂ אין די מאַ-דאַלישע מאַגאַציניען, וועלכע איז געקומען אַזוי פון רעזולטאַט פון דער דאוזנער אַ-בערקשטאַנדניש, האט צווישען אַנדערע פּאָזיטיווע רעזולטאַטען, אויך געהאַט א גאַנצען פּעולה אין דער בעציהונג צו דער יודישער בעפעלקערונג.

ווי מען ראַן איז עטערערט געוואָרען די שטימונג אזוי, דער בעפעלקערונג וועלכע איז ביז צו יענער צייט געווען צו-רבּנערדונגען מיט דער ענגלישער-אָמאַגאַנס. וואס האט געפיהרט. אז די יודען און די אַנדערע נאַציאָנאַלע מינדערהייטען זענען שונאים פון דער מלוכה און מ'האט זיי בעט-אַלס פאַר שונאים. אינגעמער'ן אַפּגעלאָזט פון דער אויפשטאַנדעניש — נישט נאר אין באַלאַנישער לעבען, נאר אויך אין די מחנות און נשמות — האט מען אַנגע-הויבען צו פּערשטעהן, אַז די יודען, אזוי גוט ווי די אַנדערע נאַציאָנאַלע מינדער-הייטען זענען בירגער, וועלכע טראָגען צוזאַמען מיט אַלע די לאַסטען און פּרע-גען די שוועלבע חובות וואס אַלע פּאַר'ן וואַהל פון דער מלוכה, און דערצווער קאָ-גען זיי מיט רעכט פאָדערען צו בעפריי-גען אַלע זייערע רעכט, וועלכע זענען זיי נאַטירליך געוואָרען דורך דער קאָנסטי-טוציע און מינדערהייטען-פּראָטאָקאָלען. צום בעדויערן איז די דערמאָנטע ענד-רונג נישט דערגרייכט געוואָרען אינגאַנ-צען און דאס נישט איזן דער שולד פון דער רעגירונג.

אין דער יודען-פראַגע האט די רעגי-רונג נישט אַרויסגעוויזען דעם נעהער-גען מוט, מיט וועלכען זי צייכענט זיך אויס אויף אַלע אַנדערע געביטען. ס'איז גענוג אַנצוווייזען אויף דעם פאַקט, אַז כּמו דעם הייסטינגען מאַי זענען נישט אָפּ-געשאַפט געוואָרען די בעגרעניצונגען, וואס שטאַמען נאך פון די צאַרישע צייטען, און דער „נומערוס קלאַוזוס" עק-זיסטירט נאך פאַקטיש ביז'ן היינטיגען טאָג, הגם פּאָרמעל האט איהם דער רע-זשים אַבגעשאַפט. ס'איז דערצבּער נישט קיין וואונדער, וואס צוליב דער פּאַמעלי-קייט פרעגט זיך נישט אויף אַמאָל דער גייסט פון אַבערגלויבענס און פּאַראורטיי-לען, וועלכער איז אויפגעשטעלט געווא-רען אין די צייטען פון אַפּאָזיציע מלוכה אַנטיסעמיטיזם און פון אַדמיניסטראַציע-פּעראַנטען, און וועמענס העבר ס'געפינט זיך אַפּט דער גורל פון גאַנץ אין יודי-שער משפּחה, ערלעדיגען אַזעלכע „שטויס-לער" לוים די אַלטע טראַדיציעס, וועלכע זענען פּערבונדען מיט א שווערער עולה פאַר די אינטערעסאַנטען.

דער בעסטער בעווייז, אז ס'וועט ווי-טער אַנגעווענדעט די אַלטע פּראַקטיק איז דאָס, וואס יודישע פּאַרשטעהער קר-מען אַנאָאויפהערליך מיט פּכושות ווענען אינטערווענצען. די בע'עולה'טע, וועלכע שטעלען מיט זיך פאַר א „קלייניגקייט" פון פּערשידענע קלאַסען און ריכטונגען, ווענדען זיך צו זייערע פּאַרלאַמענטאַרי-שע פּאַרשטעהער, אַז אין די צייטען פון זייער נוים און אומגליק זאלען זיי זיך בעמיהען צו פּערלייכטערן זייער גורל.

זיי גיסען דערמאָלס אויס זייערע פּאַס-מוּשע און אינגעבילדעטע צרות פון חרוב געוואָרענע פּרנסות, פון עולות, פון צושטערטע האָפענונגען און נישט דער-גרייכטע ערוואַרטונגען. דאס איז א שטויס לעבענס-גויס, וועלכע בעשווערען זיך פאַר אונז און אונזער גאַנצער טרויעריגער גע-שטאַלט. פון די ערצעהלונגען, וועלכע מיר הערען פון די פּעראַנטוואָרטליכע, ווערקלט זיך פּאָנאַנדער א געפעל פון פּרייער, וואס איז בעהאַלטען מיט אַנ'-אויסגעאַרבייטען יודישען הומאָר, אין יעדער פאַל עס אונז נאָכמעהר ווער, זייער מיר זענען בעוואוסט און אונזער שוואַל-קייט לגבי דעם ים פון צרות און ליידען.

די טרעפענדע צאָהל אָנטלאַגעס קומען פון די בע'עולה'טע שטייער-צאָהלער, וועלכע פּרובען זיך אונטער דער לאַסט פון די צו-גרויסע שטייערען, צו מאַכן די פּרויסאַלע בעצוהונגען פון די עקזעקו-ציאַנס-אָרגאַנען. איך נעהער צו די גליק-ליכע, צו וועלכע ס'ווענדען זיך יודען פון פּערשידענע קלאַסען און זיי בעמי-העז זיך אינטערווענירען מיך, ווי גרויס ס'זענען די עולות, וואס ווערען לגבי זיי בעגאַנגען. אַמשוועדערסטען קומט אַז די אינמערשטאַנטען אַמצוּמיילען זייערע פּערזענליכע ענינים פון די פּרינציפּיעלע. אַנ'איינער-העהערער, וועלכער בעט מיך, אַז מ'זאָל אויסשפּועל'ן פאַר איהם א קאָנ-צעסיע צו עקספּאָרטירען אייער קיין אויסלאַנד, בעמיהט זיך איבערצייגען מיך, אַז דאס איז נישט קיין פּערזענ-ליכער ענין, נאר א פּרינציפּיעלער. זיינע מאָטיווען בעגרינדעט ער אויף פאָלגענ-דען אופן: אויב מ'וועט זיך נישט פאַר איהם מישתדל זיין צו בעקומען די קאָנ-צעסיע, וועט ער זי דאך נישט בעקומען, ווייל ער איז א יוד, אין דערמיט ווערט בע'עולה'ט די גלייכבערעכטיגונג פון אַלע בירגער. אין ווייל דער כּלל בעשטעהט פון יחידים, קומט אויס, אַז זיין פּער-זענליכער ענין איז גוגע צום גאַנצען כּלל. די איינענע פּאָליטיק, הגם אויף אַנ'אַנדער אופן האט מיר געפיהרט א פּשוטער האַלץ-סוחר, וועלכער פּיהרט א פּראָצעס מיט'ן קרייז-מגיסטעריום פּאַר רעקווירירען זיינע האָלץ-טראַנס-פּאָרט. ער האט פּערלאַנגט פון מיר, אַז ל'זאָל געבען א סלוגעג אַז צום קרייז-מי-ניסטער, ד. ה. צום מאַרשאַל פּילסודסקי, אַז מ'זאָל איהם דערווייל אויסצאָהלען א פּאַרשוס אויף זיין חוב.

— אבער ווי אַזוי קאָן מען פּערלאַנגען א פּאַרשוס. האָב איך געפּרעגט, אויבער ס'איז פּעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דיר קומט בכלל צו בעצאָהלען?

— ווען דער חוב זאָל זיין פעסטגע-שטעלט, האט ער מיר גענטפערט, וואָלט איך דאָך נישט געדאַרפט אַנ'אייער פּראָ-טעקציע, ווייל מיין אַדוואָקאַט וואָלט שוין געזאָרגט דערפאַר, אַז מ'זאָל מיר אויס-צאָהלען דאס געלד.

מ'האָבען שוין אויפגעהערט די צייטען, ווען מ'האט געוואלט אויסנוצען די דעפּוטאַטען אַלס א׳מיזמע פּערמיטלער אַז זיי זאלען אויסאַרבייטען בחנם'דיגע בעסער. א פּאַלעצאַג פּריף, וואס כ'האָב אַמאָל בעקומען פון דער פּראָווינץ האט געהאט פאָלגענדען אינהאַלט: מיין פּרוי איז קראַנק אויף נאָל-שטיינער, און דער דאָקטאָר, אַנ'אַנטיסעמיט, זאָגט, אַז זי גויסט זיך נישט אין קאַרלסבּאַד. דער פרייער מאַן בעט דערצבּער אויסצאַר-בייטען א פּאַס און מיניסטעריום און א ציינגיש פון דאָקטאָר.

פּערשטעהט זיך, אַז די אַלע בקשות — בלויז צו שאַנעווען דעם כבוד פון א דעפּוטאַט — מוזען ערלעדיגט ווערען גע-נאָמען. פון דער צווייטער זייט אבער איז געפעהרליך צו שאַפען זיך צוליב איינעגען פּערזענליכקייטען א פּראָצעדענס, אַז פּריוואַט-ענינים דאַרפען נישט ערלעדיגט ווערען דורך פּראָטעקציע מצד די דעפּו-טאַטען.

כ'ווענען פאַראַן זעהר פיל ענינים, וואס שטעהען אַזוי צו זאָגען אויף דער גרעניץ צווישען דעם פּערזענליכע עולות און אַלגעמיינע, ד. ה. אַזעלכע, וואס הגם זיי זענען בעגאַנגען געוואָרען לגבי יחידים טראָגען זיי אבער אַנ'אַלגעמיינעם פּרינ-ציפּיעלען כאַראַקטער. אויב, למשל, א קאַנדידאַט בעקומט נישט קיין ריכטער-פּאָסטען, הגם ער האט דערצו אַלע נוי-טיגע קוואַליפיקאַציעס, צי א לעהרערין, וועלכע איז געפאַלען א קרבן פון דער רעדוקציע, נישט קוקענדיג אויף איהרע פעהיגקייטען און פּערדינסטען, זענען דאָך נישט די פּריוואַטע עולות לגבי די דאָזי-גע קיין סנגאַנרמען פון אַנ'אַלגעמיינעם סכסוכים, וואס ווערט אַנגעווענדעט לגבי א טייל פון דער בעפעלקערונג, צו וועלכע די דאָזיגע בע'עולה'טע געהערען? די דאָזיגע פראַגע ריקט זיך אַרוים ביי א רייהע ענינים, וועלכע טראָגען לפנים א ריין-פּערזענליכען כאַראַקטער, אבער די קוועלע פון די פּרעטענזיעס שטאַמט פון א מאַסען-קאַמפּליקס. און נישט קוקענדיג דערויף האָב איך געמוזט זיך אַמזאָגען צו אינטערווענירען, ווייל כ'האָב כּמעט וואוּסט פּעראויס, אַז זי וועט זיין, צום בעדויערען, פּרובלעמאַ. ס'איז געגאַנגען נעמליך, דערין, אַז מ'זאָל בעזייטיגען ענטשיידונגען די אַלע, וואס מ'האט קאַנ-פיסקירט די פּערמענטען בעת די פּוילישׂ אוקראַאינישע קאַמפּפען.

די גאַליציענער יודען האבען מיר גע-בראַכט כּוויאַנגען, וועלכע זענען געווען אויסגעשטעלט און אונטערגעשריבען דורך דער פּוילישער מאַכט, און האבען האט מען ווי נישט געוואלט אויסצאָה-לען. און פּאַקטיש האט די פּוילישׂע רע-גירונג ארויסגעשיקט צו יענער צייט ספּעציעלע העלגאַמטען און עקספּערטען, וועלכע האבען אויסגעפאָרשט און אוים-געהערט עדות, און אויפ'ן סמך פון די ערקלערונגען האט מען געשאַצט און פעסטגעשטעלט די גרויס פון די היזקות, אויף וועלכע מ'האט אַרויסגעגעבען קוויטאַנגען, פרי דערנאָך — נישט צו בע-צאָהלען.

נישט ווילענדיג שטעלט זיך די פראַגע: צוליב וואס איז דאָב אַלץ פּאָרגעקומען? אין וועמענ'ס אינטערעס און צום לכּבוד וואָסערע „העלערע" טענדענצען האט מען די רעקווירירטע קרייזען אַוועקגע-נומען אַזויפיל מיה און ענערגיע, האָבען קאָליגע געמאַכט אַזויפיל צייט, געלד און — פּאַפּיר, אַז דער רעזולטאַט האט גע-זאלט זיין א נול? וואס פאַר א ציל האט דאס געהאט צו פיהרען איינגעגע בירגער אויפן שטריקל פון לייכטגלויבינקייט און צוטרוי צו די צבפיהרער פון דער מלוכה?

וועהר ריהרענד זענען אַפט פאַלען, ווען א פּרוי צי קינדער, ווענגען קאָם פון דער משפּחה איז פּער'משפּט אויף תּפיסה בעטען ווענען אַנ'אינטערווענץ אין דער קאַנצעלאַריע פון מל-כה-פּרעזידענט, אַז און גערעכטיגקייטס-מיניסטעריום. צו די ענינים, וואס געהען אַריין אין די ראַמען פון דער גערעכטיגקייט ווערען אין אַלגעמיינען די דעפּוטאַטען נישט צוגעלא-זען צו קיין אינטערווענץ, ווייל אַזאַ איז נעהמט עס נאר אין דער „העכסטער בע-גנעדיגונג".

אזוי, למשל, איז א יודישער בירגער פּער'משפּט געוואָרען אויף 3 יאָהר תּפיסה פאַר אַפּגאַרען די באַהן, אבער אין דער צייט, ווען זיינע דריי שותּפים, קריסטען, וועלכע זענען צוזאַמען מיט איהם פּער'משפּט געוואָרען אויך צו דריי יאָהר תּפיסה, זענען שוין לאַנג בעגנאַדיגט גע-וואָרען און זיי פרעהען זיך שוין מיט זייערע משפּחות, זיצט נאך דער יודישער פּער'משפּט'ער אין תּפיסה און וואַרט אויף זיין אַמנעסטיע. אַלזאָ די גלייכהייט פון נערגלט, די גלייכהייט פון דער שמראָף, און ס'געהט נאר אין — דער גלייכהייט פון בעגנאַדיגונג.

א סך ערגער איז די לאַגע, ווען א בעג-שולדיגטער בעט נישט נאר דעם דעפּ-טאַט אויף אַנ'אינטערווענץ, נאר ער וויל זיך מיט איהם טיילען — דעם בעגנאַ-דיגונגס חטא.

פון „ימים נוראים" ביז „זמן שמחתנו".

(לכבוד סוכות)

פון ז. קאַמלער (ירושלים).

אונזערע יומים-טובים אינטערשיידען זיך פון די נישט-יודישע, בעזונדערס די קריסטליכע, נישט בלויז מיט זייער אָפּ-שטאַמונג, זייער געשיכטע און זייער וועזען, אבער אויך אפילו מיט זייער כראָנאָלאָגישע אָרדנונג.

נישטאָ אין אונזערע ימים-טובים די צופעליגקייט, מיט וועלכער עס צייכענען זיך אויס, למשל, די מערהייט פון די קריסטליכע ימים-טובים. און פּונקט אזוי ווי די אָבשטאַמונג, געשיכטע און וועזען פון אונזערע ימים-טובים, אַזוי איז אויך זייער כראָנאָלאָגישע אָרדנונג פאַר קיין פאַל נישט קיין צופעליגע.

אויך אין איהר, אין דער כראָנאָלאָגי-שער אָרדנונג פון אונזערע ימים-טובים שטעקט אינמער א בעשטימטער טעם, א געוויסער „מוסר השכל". אזוי ווי פון דער אָפּשטאַמונג, געשיכטע און וועזען פון אונזערע ימים-טובים, אזוי אויך פון זייער כראָנאָלאָגישע אָרדנונג קענען מיר זעהר פיל לערנען און וויסען.

בעזונדערס פון דעם פאַקט, וואס די „ימים נוראים" קומען ביי אונז דוקא פאַר דעם „חג האסיף" און דעם „זמן שמחתנו", קאָנען מיר זעהר פיל לערנען און וויסען און וואס אַנבעלאַנגט דער גע-נעוואַרט און די צוקונפט פון אונזער דור ווי אונזער, וועלכער שטעהט אויף דעם שוועל פון אונזער גאולה.

לערנען מיר דאך אין אַנ'עפּאָכע פון אויפוואַכונג, אויפלעבונג און בעפרייאונג בכלל און פון דער ערוואַכונג, אויפלעבונג און אויפבויאונג פון אונזער פאָלק און אונזער לאַנד בפרט.

אונזערע „ימים נוראים" קומען פאַר אונזער „חג האסיף" און „זמן שמחתנו" — אַזוי איז עס און אַזוי מוז עס זיין! א פאָלק, ווי דאס יודישע, וואס איז פּערשקלאַפט אין גלות, און גאָר זייט אַזוי פיל הונדערטער יאָהרען, קען נישט ערוואַכען און אויפלעבען אין איין מאָמענט, קען נישט וואַרען פלוצלינג זעלבסטשטענדיג.

עס מוז פריהער אויפוואַכען און אויס-לעבען גייסטיג; זיך אַרומקוקען, זיך אָב-געבען א חשבון הנפש, מהרהר בתשובה זיין; קערפּערליך און פּסיכיש זיך פּלאַגען, זאַגאַר מיט תעניתים; זיך ריינינגען, זיך היילינגען מיט דעם גרויסען אויפלעבונגס- און בעפרייאונגס-אידעאַל.

די קינדער פון דעם פאָלק מוזען זיך אַרויסשלאָגען פון די גלות-ווינקעלער, זיך בעפרייען פון זייער שקלאַפען-קייטען, זיך און נאָכמער ווערען צו בעסער און פּיינער.

ווייל בלויז פרייע מענשען און גייסט און גאַנצער, קאָנען צוזאַמענשטעלען א פרייע און פערייניגטע פאָלק; און בלויז א פרייע און פערייניגטע פאָלק קען זיך אויפבויען א פרייע לאַנד, און א זיכערע היים.

איידער מיר זאָגען (יום כפּור, צו ענדע פון „נעילה") איין מאָל „לשנה הבאה בירושלים", מוזען מיר פריהער שרייען גאַנצע דריי מאָל „ה' הוא האלהים"!

ווען מען געהט ערשט אַראָב צו אַנ'איי-גען לאַנד, מוז מען פריהער וואַנדערען, וואַנ-לען און זיך פּלאָגען גאַנצע 40 יאָהר אין א ווייטער מדבר.

איידער מען בעוויזט צו איינאָרדנען זיך אין זיכערע און שטענדיגע הייזער, מוז מען זיך פּעגוינונגען און זיין צופרידען מיט בלויז ביידלעך (סוכּות) און „צריפים".

און ביז מען קומט צו אַזאַ צושטאַנד, אַז מע קען שוין פּייערן א „חג האסיף" און דערלעבען א „זמן שמחתנו", מוז מען פריהער בעלעבען לאַנגע, שווערע און ריכטיגע „ימים נוראים"...

קיין פאָלק קען זיך נישט בעפרייען, אַז איהם איז זיין בעפרייאונג און זעלבסט-שטענדיגקייט אַנגעקומען לייכט און אַזוי גאָר א קורצע צייט, אפילו ווען דאס פאָלק האט זיך געפאָדערט אויף דעם בּאָ-דען פון זיין איינענעם לאַנד, און אפילו ווען עס האט פאַר זיין בעפרייאונג און זעלבסטשטענדיגקייט געקעמפט מיט מאַלכט, מיט שווערד און בּויקס.

און על אחת כּמה וכּמה דאַרף ער אונז געהמען לאַנג און שווער צו בעפרייען זיך און בעקומען אונזער נאַציאָנאַלע זעלבסטשטענדיגקייט, ווען דער גאָר גרעסטער טייל פון אונזער פאָלק איז צו-זייהט און אַלע עקען וועלט, ווייט פון אונזער לאַנד, און דעם כאַראַקטער און אונ-זער לאַנד ערוואַרבען מיר מיט פרידליכע מיטלען, מיט דעם געלד. וועלכע דער יו-דישער נאַציאָנאַל-פאָנד זאַמעלט און גיט אויס פאַר דעם נעלבען ווייכטינגען און הייליגען צוועק.

אינטערעסאַנט איז דער פאַקט, אַז האַ-גאָר די אַטריבוטען פון די „ימים נוראים" אונזערע טימבאָלישע-ריטען און א געוויסער הינווייז, די בעסטע מיטלען צו דער אויפ-לעבונג, בעפרייאונג און אויפבויאונג פון אונזער פאָלק און אונזער לאַנד.

ווי בעוואוסט, זענען אונזערע הייליגע סמע פּליכטען און פערלויף פון די „ימים נוראים" די פאָלגענדע: תּשובה, תּפלה וצדקה.

אַז וואס אַנבעלאַנגט אויפלעבונגס- און אויפבויאונגס-אידעאַל מיינט „תּשובה" — די אויפוואַכונג פון אונזער גייסט, די אויפלעבונג פון אונזער נשמה און דער צוריקקעהר צו אונזער שטאַם, אונזער פאָלק, אונזער לאַנד.

אין דאס קען באַטרען נישט אַזוי מיט דער הילף פון „תּפלה", צוביליען און פאַרשען. ווי מיט „צדקה", וואס ווערט אין אונזערע הייליגע ספרים פּערשטאַנען אַלס „ממון", ר. ה. געלד!

נישט מיט נסים קען מען היינטיגע צייט ערוואַרבען דעם גויטיגען באָדען פאַר א נאַציאָנאַלע קאָלאָניזאַציע, פאַר א נאַ-ציאָנאַלע היים, אפילו און א איינענען לאַנד. און נים מיט „רעדעס", „פּראָטעסטען" און „גאַמעטעריזעטע" קען אינצט א פאָלק זיך ערוואַרבען זיין פריהייט און זעלבסטשטענדיגקייט.

צו דעם אַלעמען מוז מען האבען אויך דאס גויטיגע געלד, די גויטיגע נאַציאָ-נאַלע פאָנדען. מען מוז האבען דעם נאַ-ציאָנאַל-פאָנד, וועלכער ערוואַרבט דעם באָדען און אונזער היסטאָרישען אָבות פּער-שפּראָכענעם לאַנד, און פאַרבעסערט אונזער פאַר דער נאַציאָנאַלער קאָלאָני-זאַציע.

מען מוז האבען דעם קרן-היסוד, וועל-כער פיהרט אויס די נאַציאָנאַלע קאָלאָ-ניזאַציע אויף דעם נאַציאָנאַלען באָדען.

און ווען דיזע צוויי פאָנדען האבען גע-נוג געלד צו מאַן זייערע אַרבייט, שרפּי-לען זייערע פליכטען און ערפילען זייערע צוועקען, דאַן איז פּאַראַן א ראַראָפּישע יודישע קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל, וועלכע ברענגט די גויטיגע פּרודוקטען אזוי, אַז מען קען מיט רעכט פּייערן א ריכ-טיגען און ווירקליכען „חג האסיף".

אַזאַ מאָמענט, אויסוואַהל אין א דער-ווייל קליינעם מאַסשטאַב, לעבען מיר שוין איצט דורך אין די יודישע קאָרפּער אויף דעם באָדען פון יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד אין אונזער לאַנד, אין ארץ יש-ראל.

אט דער מאָמענט איז דא דער ער-פרעהענדער און פרייליכסטער, און ער פּערדינט ווירקליך דעם טיטעל „זמן שמחתנו".

אין די יודישע קאָלאָניעס פון רוסלאַנד

די יודישע קאָלאָניסטען אין זייערע נייע היימען. — דאָס לעבען אין די קאָלאָניעס. — עלטערן און קינדער. — זאָרג און פרייד. — די ריזיגע אַרבייט פון „דזשאָינט“. — יודישקייט אין די קאָלאָניעס. — פאַרוואָס האַלטען זיך נישט קיין הזירים. — וויפיל יודישע פאַמיליעס קען מען בעזעצען אין די רוסישע קאָלאָניעס.

(איינדרוקען פון מיין רייזע אין רוסלאַנד) — פון ס. דינגאָל (רעדאַקטאָר פון „טאָג“).

דרייסיג דורות יודען אין פוילען

פון דער ערשטער צייט, וואָס יודען זענען אריינגעקומען וואוינען, ביז צו דער איצטיגער ווידערגעבורט פון דער פוילישער מלוכה.

פון גרשם באַדער.

בעריל יאָסעלס דער „פּאָלקאָווניק“ אין קאָשציושקאָס רעוואָלוציע.

אמעריקאנער יודישע קינדער.

נאטיצען פון א בעאבאכטער.
פון ראובן ברייניז.

א גרויסער האטעל בעם ים.
דער ים איז שעהן (ער דארף נישט קיין קאמפלימענטן), די לופט איז ריין. די בלומען ארום די הייזער צארט און איידעל. די מענשען, די געסט אין האטעל, בראווע לייט — איך ווייס, חלילה, קיין שלעכטס ווארט נישט אויף זיי נישט זאגען. נעבעך האט מען זיי בעשריבען אין בעשרייבען.

„איך וויל זיין, ווען איך וועל אויסוואקסען, א שאפער".
„און איך וויל זיין א באקסער, א רינג-קעמפער".
„און איך וועל זיין א פילאט, א לופט-פליהער, ווי לינדבערג".

„מיינע עלטערען'ס עלטערען, און די עלטערען'ס עלטערען זענען שוין געבוירען געוואָרען אין אמעריקא".

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(129-טע פארטזעצונג.)

קאפיטעל 57.

אלץ געלינגט.

אין שלאס טאקי האָט מען ווידער מרויז. געערג איז געזונד געוואָרען. דער דאָקטאָר האָט געשטאָפען, אז געערג האָט קיין געגעסען אָדער געטרונקען א פערגיפטעטעס און ער האָט אנגעווענדעט אלע מעגליכע מיטעל, וואס נוצען אלס געגענגיפט. געערג איז אינגאנצען געזונד געוואָרען.

— איך האָב געדארפט מאַהרען קיין בודאפעשט אום צו אָרדענען א געוויס געשעפט, האָט ער געזאָגט. אזוי ווי מיר דאַרפען זיך אָבער פערהייראַטען, וועל איך הייסען מיינע מענשען קומען אהער.

— אחער? צו אונז אין שלאס? האָט די גרעפין געפרעגט ערשטוינט און דערשראָקען.

(פארטזעצונג קומט.)

גאנץ לאדז

לויפט שנעל מיט די גאַסען-פלאַטגיטשי אויף פעדאַטעק-דאָכטאַווי נאָר אין ביוראָ „פּאלאניאַ" אלע 1. מאַי — 7 —
ווי עס האָרען ערלעדיגט די רעקורסען אמבאטן, אמשנעלסטן מיט גרויס ערפאָלג. צור בעקוועמליכקייט פאר די געשעצטע קליענטען איז ביוראָ „פאלאניאַ" אלעיאַ 1. מאַי 7, פון דעם 1. אָקט. ביז צום 1. נאָוועמ. אָפען אונאונטערבראָכן פון 8 פריה ביז 10 אוו.

טראצקי'ס לעצטער אנגריף.

די דראמאטישע מאמענטען אויף דער זיצונג פון עקזעקוטיוו פון „קאמאינטערן":

מאסקווע (יט"א) דראמאטישע מצעגעס האבען זיך אבגעשפילט אויף דער ספעציעלער זיצונג פון אויספיהר קאמיטעט פון קאמאינטערן וואהין טראצקי איז צוגערופען געוואָרען צו געבען ערקלערונגען.

האט טראצקי ערקלערט וועגען די פאלמאכטען אויף איין יאהר. פארט זעצען אויף אייגענער אחריות די ראזיגע פאלמאכטען אויף ווייטער, היינט אויסד-פאטאַרישקייט העלער פון אלץ, האט ער ...

ווייטער אויסגעשלאסען יודישע קאמוניסטען, וואס זענען טראצקי'ס אנהענגער.

רינגא (יט"א) פון ארטס טיילט מען מיט, אז צווישען די 13 קאמוניסטען, וואס זענען לויט'ן בעשלוס פון דער קאמוניסטישער קאנטראל-קאמיסיע אויסגעשלאסען געוואָרען פון דער פארטיי זענען פאראַן אויך די פאלגענדע יודישע קאמוניסטען: קאגאן, שעכטער, שמוקלער און פוקס. חוץ דעם איז אויסגעשלאסען געוואָרען פון דער פארטיי און זאפראזשע דער יודישער קאמוניסט גרינבערג, וואס איז געווען א מיטגליד פון דער פארטיי זייט 1909. עס איז דערוויזען געוואָרען, אז גרינבערג האט בעציהונגען מיט די אפאזיציאָניסטען און בעקומט פון זיי אנטיליגאלע מאטעריאלען.

פראפ. שניאורסאן איינגעלא-דען קיין אמעריקא.

בערלין (יט"א) דער בעקאנטער יודישער ערצי-הגבה-פסיכאלאג פראפ. שניאורסאן איז איינגעלאדען געוואָרען קיין אמעריקא צו האלטען דארט א ריי וויסענשאפטליכע רעפעראטען און פער-שידענע שטעט. די טעג פאהרט שוין אוועק פראפ. שניאורסאן קיין אמעריקא.

הרב הכולל יעקב מאיר ביים טערקישען קאנסול אין ירושלים.

ירושלים (יט"א) הרב הכולל יעקב ...

בעקאנט פון זייער גוטקייט
געמיזע-קאנסערווען
קאמפאטען, זאפטען, זאפראזעם צו בראנפען און פרוכט-ווייגען „IVERCY"
עמפעהלט
די האנדעלס-אינדוסטריע-אקציען-געזעלשאפט,
וואס איז בעשטענדיג געוואָרען מיט א סך מעדאלען און דיפלאָמען אויף די אויסשטעלונגען
Józef Werner, Cyranski i S-ka
WARSZAWA, ul. Solec 41.
פאבריקס-לאגער: לאדז, פושעיאנר 4, טעל. 46-7.
די פירמע עקזיסטירט זייט 1902 יאהר.

חוזק

הומאר און סאטירע
— לכבוד סוכות —

צוזאמענגעשטעלט
— דורך —
אב—נעק.

מיין סוכה.

פון גראַף מאַלי.

איך גייט מיר איצט בויען
א סוכה פאר יורדן
א פאלאץ בפרעקטען
מיט סכך,
גאָר אזוי זאך, רבותי,
איהר מוזט מיר אויך ברענגען
פיל פלעקער
יאָ, פלעקער א סך...

עס פעהלט נישט אפילו
קיין פלעקער ביי יורדן
זיי שפילען א צינדער
אין קאָן,
עס וואו נאָר א מיטינג
א וויעך, א טריבונע
דאַרט זיצען זיי איצט
אויבען-אָן...

אוי ברענגט מיר די אלע
געניאלע חונים
מיט די איספראַוטסטיהעג,
וואָס זארגען לפנים
און מיינען דעם טובת הכלל,
וואָס האָבען אויף ציינונג
געקלינגען ווי גלעקער
אוי ברענגט זיי די גרויסע
די דראַגאָנען און פלעקער
זיי זענען איצט דאָ איבעראַל...

און טרעפט איהר א דיכטער
איך מיין פון די ניי'ע,
וואָס זינגט אזוי פריי
ווי דער ווינד,
דאָס איז ער דער פלאַקען
דער אמת'ער פלאַקען
איהר ברענגט איהם
צושלעפען געשווינד...

פאַרהאַן אויך א זעלבער,
וואָס רופט זיך אַן פּאַסאַל
א יוד א בן-תורה א גביר,
ער טראָגט א פאַר ליאַק-שיך
און זיידענע זאַקען
דאָך איז ער דער גרויסער
דער אמת'ער פלאַקען
איהר ברענגט איהם, וואָס שנעלער
צו מיר...

איהר געהט זיך א דורך
אין דעם יודיש טעאַטער
און ברענגט מיר די פלעקער
פון דאָרט...

אוי ברענגט מיר רבותי
דאָס רוב קאַנדידאַטען
די אלערליי ליסטען
פון וואַרט אין פון מעמען,
וואָס זענען אין שטאָט-ראַט ארײַן,
אוי ברענגט זיי די שניידער
די שניידער און בעקער,
מען דאַרף נישט פון זיי
גאָר קיין בעסערע פלעקער
זיי וועלען גאָר גיכליך
מיר זיין...

קאַרעס.

געזונגען מיט דער מעלאָדיע,
„נערוועץ, נערוועץ, נערוועץ".

וואָ מ'גנבעט, וואו מ'שטעהט — קאַרע.
קאַרע, קאַרע, קאַרע, קאַרע.
גנבהט אזו גאָס און קוקסט זיך אום
נעמט דו נאָר א פרוט קרום — קאַרע.
קאַרע, קאַרע, קאַרע, קאַרע.
אויף א סקוטער שטעלסט זיך אַב
פ.פ.פ.ס א פרוט פון טראַמוואַי אראָב —
קאַרע.
קאַרע, קאַרע, קאַרע, קאַרע.
פערגלעסט זיך דיר צו פון א שפּי
שטעהט שוין א שומר דערביי — קאַרע.
קאַרע, קאַרע, קאַרע, קאַרע.
וואַרפסט א מנרשטיק אויס'ן גאָס אַוועק
קומט דער פּאָליציאַנט צו לויפן פון עק —
קאַרע.
קאַרע, קאַרע, קאַרע, קאַרע.
קומסטאַהיים פון גאָס צום טיש
טרעפסט דו אז דאָס פּאָליציאַנט, וואָס
שרייבט — קאַרע.
קאַרע, קאַרע, קאַרע, קאַרע.
ק—ר.

עפּיגראַם.

ווינשען צוויי יודען זיך אין גאַס,
פריינד און בעקאַנטע.
קומט אונטער דער „שומר"
און נעמט דערחיל א קאַנטע.
קנאַפּ.

אושפּיזין.

פון גראַף מאַלי.

די סוכה גלאַנצט אין גרינעם סכך
די שטערן פינקלען דורכ'ן דאַך,
אויף קאַרפּעט-סעט און ריזען,
איך זיץ אין סוכה און איך דענק
די פעלקער ווייסען דאָך א קרענק
דעם טעם פון די אושפּיזין...

דאָס ווייס א יוד, א יוד אליין
א פאָלק פון וואַנדערן און געהן
אויף אלע זמפען-וועגען,
נאָר ער פערשטעהט און פיהלט דעם טעם
פון עסען ביי דעם שטערן-פלאַם
אין שטורעם-ווינד אין רעגען.

א גוי נאָר וויל און בויען מאָן
א הויז פון אייזען און בעטאָן
מיט הויכע טורעם-גלאָקען,
א יוד — ער דאַרף דאָך נישט סיין סך,
גענוג פאר איהם א ביסעל סכך
א פענסטער און א פלאַקען...

מעשה'לעך

וואס מ'האט זיך דערצעהלט ביי די וואהל-אירנעס.

שטעהענדיג אין די רייה ביי דער וואהל-אורנע, און פערווייטענדיג זיך אין איינע פון די ליסטעס, האט א יוד דער-צעהלט עטליכע טשיקאַווע מעשה'לעך:

מעשה'לע נומ. 1.

אין די ימים נוראים צו נעילה איז רבינ'ס בית-המדרש האט זיך דער בעל-קורא אפגעשטעלט און מיטען לייענען, ער האט אין „ערות אביך" געפונען די „ו" פגום'דיג.

ס'איז געוואָרען א געמורמעל, דער מורה הוראה איז „ער זאל לעבען" אליין האבען צוגעשטאָקעלט מיט'ן קאָפּ: עפּעס פגום'דיג, פטעט עהנליך צו א „יוד".

„ער זאל לעבען" האט געזאָגט צום מורה הוראה ער זאל פסק'ענען ע"פ דין.

דער מורה הוראה האט גע'פסק'נט, אז מ'זאל צורופען א קליין יונגעלע, וואָס קען עברי, ער זאל מעביר זיין, און אויב א קליין יונגעלע, איז דאס סלענסטע — בנימינ'קל.

„ער זאל לעבען" האט אליין „אויפגע-הויבען" בנימינ'קל און געפרעגט: וואס איז דאס אות? דער קליינער האט גע-זאגט, ס'איז א „ו".

אויפגעשטעמט דער עולם, און „ער זאל לעבען" האט געזאָגט: געלויבט איז דער בורא, וואס איז נישט קיין יוד. און די ספר תורה איז כשר.

„ער זאל לעבען" האט געשענקט בנ-ימינ'קעל א קנוט און בעקעל אין געזאגט: איך בין בטוח, אז דאס קליינע יונגעלע וועט נאך זיין גרעסער ווי א מורה הוראה בישראל.

דעם רבינ'ס ברכה איז מקוים געוואָרען: בנימינ'יק איז לויט זיין מהות געפלי-פען אפילו א קליין יונגעלע, נאר ער וועהט שטענדיג אויס ווי א גרויסע „ו" און שטעהט העכער ווי א מורה הוראה בישראל.

אונטערגעהערט פון
א. אומפארטייאישען.

אַ היטערין פון ריינקייט.

פאניקוזשיסטקע (בעטראכטענדיג די האנד פון איהר פאציענטקע): האבען זי נאָר נישט אהערגעהענדיג געטראָפען א פּאָליציאַנט?

— ווי פאַלען זי עפּעס אויס?

— מיט אזויפיל מיסט אונטער די נע-געל האָבען זי געקענט כאַפּען א פּראָ-טאָקאָל. ק—ר.

אַ מוזיקאַלישע כלה.

— איז דיין כלה כאָטש אינטעליגענט?

— זי איז נישט אזוי ווייט אינטעלי-גענט ווי מוזיקאַליש.

— ?

— זי שפּילט גאַנצע נעכט — מאַר-דשאַנג. ק—גער.

ביים וואַהל-אבוואר.

1-טער וועהלער: שטער איך אייך נישט מיט מיין הוסטען?

2-טער: מיר זענען טאקע צוויי נעגנער, נאָר הוסט אייך געזונדערהייט. ק—ר.

אַ נישט פערגינער.

נעבען געוועלב פון קאָנקורענט, שטעהט א יוד און לייענט א קלעפּסידרע, די גאַנצע צייט שאָקעלט ער מיט'ן קאָפּ.

וואָס ביזטו אזוי איבערראַשט! פרעגט איהם א צווייטער.

גאָר פּשוט, ענטפערט דער קאָנקורענט, איך פערגין איהם נישט דאָס גליק!...
ק—ער.

המתפלל בעד חברו.

אונטערג'הערטע יום כפור-תפלה.

יודענע: רבונו של עולם, זעה, אז מיין שכן, דער קצב, זאל האָבען א גוטע פרנסה, און א גוט געזונד.

2-טע יודענע: וואָס בעטען זי עפּעס פאַר איהנ'ס שכן?

— אין גאַנצען הויז בעקומט מען נישט געבאָרגט קיין גראָשען, אז ער וועט אויך נישט האָבען, טאָ ביי וועמען וועט כאַפּען א גמילת חסד? ק—ר.

—0—

א גוי, טרעפט!
רעטעניש № 56

פון ה. סרעפּנאגורא.

פון די זילבען צוזאמענשטעלען 11 ווערטער, אזוי, אז די ערשטע אותיות געלייענט פון אויבען אראָפּ בילדען א זאך, וואָס איז נישט צו שטאַנד גע-קומען ביי די לאָדזשער שטאָט-ראַט-וואַהלען.

די זילבען:

אל—אדר - ביו—גפר—דאר—היל—וין—לו—טוש—טיוו—מי—יד—יא—כמ — לא—לב—גא—גא—נו—בא — גא — סטאַן—עמ—עָז— קא —פאל—קא—קאן—רא—טש—שטיי—יד—א.

די בעדייטונג פון די ווערטער:

1. א גוטער פריינד אנדערש.
2. א שטאָט אין פּוילען.
3. א טעאָרעטיקער.
4. א שפּאַציר-שיף.
5. א יודישער מערטירער.
6. א נאָמען.
7. אנדערש מאַגיסטראַט.
8. בעקאַנטער ראָמאַניסט.
9. וואָס א יוד דאַרף האָבען סכות.
10. א חודש.
11. א רעזידענץ-שטאָט.

* * *

די בעדייטונג פון רעטעניש 53 איז—

שטאָט-ראַט.

די ערשטע צעהן האָבען געטראָפען:

ל. פישער, ק. דייטשמאַן, דוד שאַרפ-הארץ—פּיעטריקאָווער 16, לאַני א זיסער, הענדעל פישמאַן, ה. ד. ראָזענוואַסער, ד. קרויזע, יעקב גרינשפּאַן, נטע האַמ-בורגער און ליוטקא לענטשיצקא.

קופּאָן.
ענטפער אויף רעטעניש № 54
נאָמען ______
אדרעס ______
בעדייטונג: ______

שנייד'ט אויס דעם קופּאָן.

די פיער מינים

אונטערגעטראָגען דעם יודישען עולם לכבוד סכות.

פון האָניג הויגעל.

פערגאַנגענעם זונטאָג האָט מען דעם יודישען לאָדז אונטערגעטראָגען די פיער מינים לכבוד סכות, און ווי אזוי זיי זענען געמונדען געוואָרען:

ציונים:

אישע מאיר מיצלער — ארץ-ישראל-אתרוג.
ד"ר ראָזענבלאַט — דער לולב.
וואַקס — שמעקעדיגער הדס.
מאַרק מיין — ערבה.

אגודה:

מענדעלסאָן — קאָרעטער אתרוג.
מינצבערג — לולב.
יחיאל יצחק בערמאַן — שמעקעדיגער הדס.
פּילויער — ערבה.

אומפּאַרטייאישע:

בנימין רוס — אתרוג מיט א חות-ביס.
ר' יאָסעלע — דער לולב.
אישע מאיר וואָדיסלאַווסקי — שמעקעדיגער הדס.

פּאָלעק ציגעלבערג — ערבה
התאחדות:

ד"ר שווייג — אתרוג מיט א פסול'ן פּיטום.
ד"ר גיביאַנסקי — דער לולב.
ד"ר עלענבערג — שמעקעדיגער הדס.
(דער פּירטער „פּין" קענען מיר צוליב פּרינציפּיעלע טעמים נ"שט דערמאָנען...)

לינקע פועלי ציון:

ה' מוליס — דער אתרוג מיט א בוים-פלעקעל.
האלענדערסקי — דער לולב.
ה' יאַניע — שמעקעדיגער הדס.
ד"ר שיפּמאַן — ערבה.

„בונד":

פּראַיס לאַזער — א הור'דיגער אתרוג.
ליכטענשטיין — לולב.
ד"ר מאַרגוליעס — שמעקעדי-גער הדס.
ה' פּילמאַן — ערבה.

פון באַלוט.

— ווי איז עס עפּעס אייך דערגאַנ-גען דעם הייי-יאָהריגען יום-כפור!
— נישט קשה, א גאַנץ יאָהר נישט ערגער.

— וואָס קתהרען זי עפּעס אין א פּראָסטען בישואך די שטוב, זי מאַכען א שמחה?
— כ'גרייט מיך אויף געסט (לעז קאַ-מיסיע).

וואָס מ'זאָל נישט טרעפען ביי אונז אין באַלוט. אָבער טאָ זענען זיכער ריין... קנאַפּוואָרגער.

פערשפּעטיגטע יום-כפור-חכמות.

אין א שטיבעל קומט יום-כפור אריין אנ'אַמעריקאַנער יוד. אויפרופענדיג איהם צו אנ'עליה, פרעגט איהם דער גבאי וואָס ער איז מנדר? זאָגט ער: מיין קערץ האָבער.

וואָס מיינט האָבער? פרעגט פערוואונדערט דער גבאי.

איך זעה, ענטפערט דער אַמעריקאַנער אז היי (אויף דער מאָדלאַגע) האָט איהר נאָר האָבער פעהלט אייך נאָך...

הצלחה פון נגידים.

— זי האָבען געהערט, אונזער ווירטש בנאָק איז בעטרייט געוואָרען פון מיליטער אויף וואָס?
— ער האָט א מאַרק.
— יאָ, יאָ, נגידים האָבען הצלחה לא די וואָס זיי האָבען געלד, זענען זי נאָך פערכעס אויך...

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש — 20.

גאַסטראָלען פון די בעליבטע אַמעריקאַנער געסט
אַנאַ און היימאַן יאַקובאָוויטש

דינסטאג דעם ערשטען טאג יום-טוב נאָר 1 פאָרשטעלונג
3 נאָכמיטאָג 30 צו ביליגע פּרייזען
געלד, ליבע, שאַנדע
לעבענסבילד אין 4 אַקטען פון זאַלאָטאַרעווסקי רעזשי. דורך ה. יאַקובאָוויטש
הויפּט-ראָלען: סאָניע — א. יאַקובאָוויטש. אלבערט — ה. יאַקובאָוויטש.
אַנאַ יאַקובאָוויטש זינגט א ניי ליד דער מאַריאל פערידינגער.

מיטוואָך, צווייטען טאג יום-טוב 3,30 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען
די פוילישע חתונה
אין 10 בילדער מיט געזאַנג און טענץ פון טאָמאַשעווסקי רעזשיסירט דורך היימאַן יאַקובאָוויטש. הויפּט-ראָלען: שיינדעלע — אַנאַ יאַקובאָוויטש.
יאַקאָ ציגיינער פידלער — היימאַן יאַקובאָוויטש.

מיטוואָך, מוצאי יום-טוב 9 אָוונט
פּאַלעסטינער ליבע
אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון ליליען רעזשיסירט דורך ה. יאַקובאָוויטש.
הויפּטראָלען: מרים — א. יאַקובאָוויטש. אפּיציר עדוארד — ה. יאַקובאָוויטש
פאָלגענדע לענדער געמען אנטייל אין „פּאַלעסטינער ליבע" אמעריקא, ענגלאַנד, פראַנקרייך, איטאַליען, רומעניען, דייטשלאַנד, רוסלאַנד, כינא, יאַפּאַן.

דאָנערשטאג, 9 אָוונט די גרינע כלה
ס'נעמט אנטייל: פּר' זעלקינא, בעזמאַן מאַכאַראָווסקא, פאָדערמאַן. ה"ה: בירנבוים, אריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, פּאָליאַנסקי, צווייליך.
רעשיסעס-פּית רער: בעזמאַן. בינע-לייטער: מאַכאַראָווסקי.
מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

אַנאָנס! די נאָהנטסטע פּרעמיערע די 2 שווינגער'ס ווי אויך מאַלי-דאַלי, מאַשסע ווערט א כלה, דער רבי האָט געהייסען פריילעך זיין.

די פערוואַלטונג פון גימנאַזיום
„בית ארפא"
צעגיעלניאַנאַ 60,
עסענט שעורי ערב פאַר למודי קודש: חומש, נ"ך, העברעאיש און גמרא. איינשרייבונגען נעמט מען אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 6—8.
פּרייזען מעסיגע ═══ פּרייזען מעסיגע.

Wyższe Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelsona
Cegielniana 28, Telefon 51-79.
עס ווערען אנגענומען שילער אין אלע קלאַסען. קינדער פון 6 יאָהר ווערען אנגענומען אהן עקזאַמענס.
פאַר שילער (אַבסאָלווענטען) פון פאָלקסשולען וועלען געמאַכט ווערען געוויסע פערלייכטערונגען ביים אננעמען זיי אין 4-טען און 5-טען קלאַס.
אין דער ערשטער הברעאישער פרעבעל-שולע (לויט דעם נייעסטען ענטוויקלונגס-סיסטעם) ווערען אנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אַן.
ביים איינשרייבען די שילער דאַרפען בייגעלייגט ווערען א מעטריקע און א טעסט-שיין. די לימודים האָבען זיך שוין אנגעהויבען.
די קאַנצעלאַריע איז טעטיג טעגליך פון 10—1 פריה און פון 4—6 נ.מ.
די דירעקציע.

פּאָמידאָרען
PUREE
בעסערע פון אויסלענדישע
:—: נישט געפאַרבטע :—:
עמפּפעהלט
Spółka Akcyjna
Józef Werner, Cyranski i S-ka
WARSZAWA, Solec 41
פאַבריקס-לאַגער:
לאָדז, פּיעטריקאָווער 4-6
טעל. 746.

ביי א שלעכטען אפּעטיט, פערדארבענעם מאַגען, שלעכטע פערדייאונג, גאַדערים-פערשטאָפּונג, צרות און הויט-אויסשלאַג בעטראַכט דאָס נאַטירליכע
Franciszek Józef
וואַסער דעם קראַפטער פון די אינגאַרי-מעלטע שעדליכע שטאָפען, זאָגאַר דער עלטערער דור „בראַפעסאָרען פון די מעדיציניש וויסענשאַפט האָט שוין אין זיין צייט אנערקענט, אז דאָס
Franciszek Józef
וואַסער איז דאָס בעסטע מיטעל צו רייניגען די געדערים
4248

Wytwórnja
„KORAJFILM"
zawiadamia, iż do kompletu artystycznego może jeszcze napisać się
14 (czternaście)
nadających się osób.
Zgłoszenia codziennie od 10 r. do 2 pp. ul. Żeromskiego 1 m. 1, (1 p. front). 4216

8-טונג!
דאָס
לאָדזשער
טאָגעבלאַט
בעקומט מען טעגליך 6 8 זעגער פרי
אין אלע באַהן-קיאָסקען פון
„רוך"
(„Ruch")

די וואהלען צום שטאט-ראט אין לאדז זענען אריבער זעהר לעבהאפטיג.

גרויסער פרעקווענץ פון יודישע וועהלער.

די קאמפף-רופען זענען אויסגעשפאלט, די שלאכט איז געענדיגט. אונזער שווע-רע חבלי לידה איז געלמען געבוירען געווארען דער נייער שטאטישער פארלא-מענט.

דער טאג פון די שטאט-ראט-וואהלען אין לאדז איז געלמען אויסגעפאלען ביי א הערליך שעהן וועטער. פון אינדער-פריה אן איז דער פערקעהר אויף די גאסען געווען א לעבהאפטער. הונדער-טער וואהל-אגיטאטארען פון פערשידענע פארטייען האבען מיט אפצייכענונגען אויף די ארבעל געאיילט צו די בעשטימטע פונקטען אויף זייערע אגיטאציע-פאס-טענס. די טראמווייען זענען געווען גע-פאקט און בכלל האט זיך שוין פריה גע-פיהלט דער אטעם פון דער אנקומענדער רעצידירענדער, ענטשיידענדער וואהל-שלאכט.

ארום די וואהל-קאמיסיעס.

ארום 8 א זייגער פריה זענען שוין ארום די וואהל-קאמיסיעס געשטאנען קאפקעפלעך מענשען און געווארט אויף אפ-געבען די שטימען. דער צושטראם פון וועהלער האט זיך בסדר פערגרעסערט, אזוי אז בעת די קאמיסיעס האבען אנ-געהויבען זייער טעטיגקייט, ד. ה. פינקט-ליך 9 פריה, איז דאס אפגעבען די שטימען צוגעגאנגען זעהר לעבעדיג.

שטארקער אויטא-פערקעהר.

ארום 9 פריה האט זיך אנגעהויבען א לעבהאפטע בעוועגונג פון אויטאמאבי-לען, דראשקעס, ריקשעס און אלערליי אנדערע פערקעהרס-מיטלען, וואס זענען בעשטימט געווארען אויסשליסליך פאר דעם וואהל-אגיטאציע. די פיהרער פון די פארטייען זענען אליין ארומגעפאהרען איבער די גאסען און געמאכט שטימונג צווישען וועהלער-עולם. אלערליי וואגענס, בעפוצט מיט פלאקאטען, טראנספארענ-טען א.א. האבען מיט זיך פארגעשטעלט א פיל-פארביג בילד פון קאלירען: בלוי, גרין, רויט, שווארץ א. א. דערביי האבען אויך גוט געשפילט פון ראוועזען, פע-פוצט מיט די פארבען און נומערן פון די פערשידענע פארטייען און גרופירונגען.

פארביגע קאראוואנען.

טייל וואהל-קאמיטעטען האבען ארויס-געשיקט צו עטליכע דעקארירטע וועגען אייגענע קאוואלקאדען, וואס האבען צו-זאמען געבילדעט א אגיטאציע-קאראוואן, בעגלייט פון ביידע זייטען מיט פוס-גע-הער אגיטאטארען מיט זייערע אפצייכע-נונגען.

די וועהלער-פרעקווענץ פארמיטאג:

די שטארקסטע בעוועגונג איז אין די גאסען, די תעטיגע וואהל-אגיטאציע בעגלייט מיט טרומפייטען, פויקען, שטארצען א. א. האבען גענומען ס'זייעריגע. און דער עולם איז אין די פריהמארגען-שעה'ן בע-שטאט געגאנגען צו די וואהלען. אין די יודישע וואהל-ראיאנען האט זיך גע-שפירט די לעבהאפטיגקייט פיל שטאר-קער און די פרעקווענץ פון די יודישע וועהלער ביז 1 מיטאג איז געווען א פער-העלטנישמעסיג גרויסע.

אין באלוט.

יעדער שטארק און לעבהאפט איז גע-ווען די בעוועגונג צווישען יודישען וועה-לער-עולם אויף באלוט און ראדאגאשטש דארט, וואו עס וואוינט אין קאמפאקטע מאסען די יודישע ארבייטער-בעפעלקע-רונג פון לאדז. פון בעגינען אן זענען די גאסען אין געשלעפער געווארען בעלעבט פון וואהל-אגיטאטארען, וואס האבען גע-שמעקט אין די העכער ארטען די נומערן פון זייערע וואהל-קאמיטעטען.

צווישען מאנכע אגיטאטארען פון די פערשידענע ליסטעס איז אפט געקומען צו תעטליכע צוזאמענשטויסען.

ביים סקוערינג דעראלץ, וואס ס'איז גע-ווען א טאג פאר ערב יום-טוב, זענען מאן און ווייב פארמיטאג געגאנגען צו די וואהלען.

פאליציי און מיליטער.

די זיכערהייטס-מאכט האט אנגענע-מען מיטלען צו פערהיטען נישט גע-וואונשענע פאלגען פון'ם פערביטערטען וואהל-קאמף. צוליב דעם האט מען אויף טריט און שריט, ספעציעל אין די בא-לוטער און ראדאגאשטשער גאסען, גע-זעהען אויף דער וואך רייטער- און פוס-פאליציאנטען. צו קיין ערנסטע צוזאמענ-שטויסען איז אבער נישט געקומען און די פאליציי האט נישט געהאט וואו צו אינטערווענירען.

קאמישע עפיזאדען.

האט געגעבען דער געלמישער וואהל-טאג. נישט וואס, נישט ווען האט מען געקאנט זעהען פאר די בעזונדערע וואהל-קא-מיסיעס צונויפגענומען אויף דראשקעס, אדער אויטאמאבילען אלטע לייט, וואס זענען מיט גרעסערע אנשטרענגונג אראבגעשטעלט געווארען, צוגעפיהרט צו דעם „אבאנעק" און — אהיים האט מען זיי שוין געלאזט, נע-ביך, געהן „פיעשאטע"...

א סך קאריאזען זענען אויך געווען ביי די אגיטאטארען. די וועהלער איז הייזע-רען מאן האבען זיך געוואונדערט: „וועט איהר מיר געבען צוויי שטימען מיט א קינד, וועל איך שטימען פאר „עמס" — דאס איינע א יודענע אבגעשטעלט אנ'אגי-טאטאר, פערדרייענדיג זיך אויף א רעדער-נער. אנ'אנדערע שווערט, אז הלואי זאל זי אזוי געזונד זיין און איהר עלטער-מא-מע זאל אזוי אויפשטעהן פון קבר, ווי מיט 4 יאהר צוריק האט מען איהר אויך צוגעזאגט גאלדענע גליקען, פארעטלעכע וועגען געהט זי שטימען, הלמאי זאל זי שענקען פרעמדע א.א.וו. א.א.וו.

צו די וואהלען זענען ספעציעל געקו-מען קיין לאדז פיל פערזאנען פון אזאר-קאוו, גלאוונא, קאמנא, לענטשיץ, בעזעדזין, זדונסקא וואלא און אנדער. דערבייאיגע שטעטלעך. דער עולם איז נישט געשוינט געווארען פון די וואהל-קאמיטעטען וועלכע האבען געשיקט אלע פארטיי-מענ-שען און וואהל-קאמף ארויס, בעוואפענט מיט'ן מויל צו אגיטירען, מיט אויטאריטעט וואהל-צעטלען און מיט שטים-צעטלען.

פערשארפטע וואהל-אגיטאציע

אויף יענער עולם, וואס האט לכתחילה ארויסגעוויזען גלייכגילטיגקייט צו דעם טומעלדיגען וואהל-יריד, איז ארויסגע-שלעפט געווארען און ארויסגעפיהרט מיט'ן פח פון שרייענדיגע און פויקענדיגע וואהל-רעקלאמעס, ביי דעם אקאמפאניאמענט פון טראמפייטען, קלינגערס א.ד.גל.

די פיהרער פון די יודיש-בירגערליכע ליסטעס זענען ארומגעפאהרען אין די עקען שטאט אויף דראשקעס, בעצירט מיט טראנספארענטען. וואהל-בעצירונגען האבען אויך געטראגען די דראשקאזשעס און אפילו... די פערד.

די שטימונג אין אווענד.

תחילת צוועלף זענען די גאסען בע-לעבט געווארען פון גייע שטראמען מענ-שען, וואס האבען, נאך דער ארבייט, געצויגען אין געדיכטע מחנות צו די בע-זונדערע וואהל-ביוראס. די אגיטאטא-רען זענען שוין געווען הייזעריג. די שפא-נונג צווישען דער בעפעלקערונג און ער-ווארטונג פון אויסגאנג פון די וואהלען איז אלץ מעהר געוואקסען.

אין משך פון טאג האט די פאליציי ארעסטירט איינינגע קאמוניסטישע אגי-טאטארען.

די ארבייט אין די וואהל קאמיסיעס.

אין די וואהל-קאמיסיעס איז די אר-בייט צוגעגאנגען לויט'ן פראגראם-בעס-שטימטען סדר, אזוי אז דער וועהלער איז ערלעדיגט געווארען פינקטליך און גיך. דאס רוב וועהלער איז געקומען צו דער וואהל-אורנע אריענטירט אין דער וואהל-פראצעדור, מיטפיהרענדיג א פערטיג צעטעלע, דאקומענט און ענטפערנדיג פינקטליך און גיך אויף די געשטעלטע פראגען דורך די קאמיסיע-מיטגלידער. בלויז אין זעלטענע פאלען איז דער וועה-לער אומבערעשיקט געווארען און דער הויפט-וואהל-קאמיסיע צוליב עפיס א טעות.

די אגיטאציע פאר די וואהל-ביוראס איז געפיהרט געווארען לויט'ן רעגלאמענט אויף א מרחק פון 100 מעטער פון די וואהל-ביוראס, אזוי אז ביים איינגאנג צום וואהל-ביורא איז דער וועהלער מיט גארנישט נישט געשטערט געווארען.

* * *

ס'איז אויך דא צו פערצייכענען מעהרערע פאלען פון צוזאמענשטויסען און פרימיטיווע געשלעגען צווישען די זיך בעל-קעמפענדע צדדים. על פי רוב זענען די צוזאמענשטויסען פארגעקומען אויפ'ן באדען פון דעמאנסטרירען איבער די גא-סען קאוואלקאדען, וואס שטעלען די געגענערישע פארטייען און א לעבעדיגע ליטע. די גערייצטע פארטייען האבען גע-פרובט צוצורייסען מיט געוואלד די דרא-זיגע רעקלאמען. די געשלעגען זענען ניט ארויך אהן פאליציאנישע אינטערווענציע און פארהאפטונגען. אין איינציגע פאלען זענען אגיטאטארען אויך ארעסטירט גע-ווארען.

* * *

ארום 3 פערטעל אויף 9 האט מען אויף די לאדזשער גאסען שוין נישט גע-קאנט בעמערקען קיין וואהל-קאמף. די צעשטימונג איז געגאנגען צו ענדע.

9 אווענד — ענדע פון די וואהלען.

פינקטליך 9 אווענד זענען די וואהל-ביוראס געשלאסען געווארען דורך דער פאליציי. עס זענען נאך ערלעדיגט גע-ווארען די וועהלער, וואס האבען זיך גע-פונען אינעווענדיג אין די לאקאלען אין דאס, איז מען צוגעטרעטען צום צעהלען די שטימען.

—0—

לאדזער כראניק.

שלום אש אין לאדז.

אין אונזער שטאט ווייַלט דער בע-רימטער יודישער דיכטער שלום אש, וואס איז איצט געקומען קיין פוילען, אין צענטער פון יודישען מאסען-לעבען, אין צוזאמענהאנג מיט א רייזע ליטערא-רישע ארבייטען, מיט וועלכע דער בע-רימטער דיכטער איז לעצטענס בעשעפ-טיגט.

יאהרגאנג 1909 דארף זיך היינט, מארגען און איבערמארגען רעגיס-טרירען?

(ג) היינט, מאנטאג, דעם 10-טען אקטאבער דארפען זיך רעגיסטרירען די אלע יונגעלייט, וואס זענען געבוירען אין יאהר 1909.

אין רעגיסטראציע-ביורא טראוגוטא 10 דארפען זיך היינט מעלדען אלע, וואס זענען געמעלדעט אין לאדז און וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען פאליציי-קאמי-סאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן פון I ביז K, ווי אויך אלע, וואס וואוינען אין 13-טען קאמי-סאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן פון Rz ביז Ż.

מארגען, דעם 11. אקטאבער (ערשטער טאג סכות) פון 5. קאמיסאריאט פון L ביז P; פון 14. קאמיסאריאט פון A ביז G.

איבערמארגען, דעם 12. אקטאבער (צווייטער טאג סוכות) פון 5. קאמיסאר-יאט — R ביז T, פון 14. קאמיסאריאט פון A ביז Ł.

די רעגיסטראציע דויערט פון 8 פריה ביז 3 נאכמ. יעדער מוז מיטנעה-מען זיינע דאקומענטען.

Lekarz-Dentysta
P. Żytnicka-Kahanowa
Powróciła
Konstantynowska 9
telefon 38-53,

מעבעל
און פולשטענדיגע ביורא איינריכטונגען
פון דער פאבריקאנטער פאבריק פון ביורא-מעבעל
עמפעהלט צו פאבריקס-פרייזען
דער לאגער פון מאשינען און ביורא-איינריכטונגען
Józef Leżon, Przejazd 4 tel. 2-28.

„ארט" נעו. צו פערשפרייטען מלאכה און ערד-ארבייט צווישען יודען „ארט" אין לאדז, וואלטשאנסקא 27. „ארט"
דאנערשטאג ד. 13 אקטאבער, דעם ערשטען טאג חול-המועד ס'כות ווערט איינגעארדנעט אנ'אפצייכנונג לטובת די פראפעסיאנעלע לערן-ווארשטאטען פון „ארט". דאס גאנצע יודישע לאדז, אהן אויסנאהם, איז פראינטערעסירט אין דעם מאטעריעלען ערפאלג פון דער דאזיגער אפצייכנונג. אלע מיטגלידער און סימפאטיקער פון „ארט", די איצטיגע און געוועזענע שילער און שילערינס פון „ארט" ווערן דערמיט דרינגענד געבעטען אנטייל צו נעמען אין דע־ אפצייכנונג און זיך מעלדען אין ביורא פון „ארט" וואלטשאנסקא 27 היינטיגען דאנערשטאג 8 א זייגער פרי.
גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז דעם ערשטען טאג נאך ספות הויבען זיך אן די למודים אויף פאלגענדע פאכען: 1) מעכאנישע ווערקשטעט, 2) פוטער-שטיקעריי, 3) מענער-צושניידער-קורס, 4) וועש-נייעריי און צושניידען, 5) האנד-שטיקעריי, 6) מאשין-שטיקעריי, 7) הוט-פוצעריי, 8) מא-ניקיר און אנדולאציע. דעם 20. אקטאבער הויבען זיך אן די איינשרייבונגען אויף אלע אויבען דערמאנטע פארצלעל-קורסען און פון דאמען-צושניידעריי-קורס.
וועגען די איינשרייבונגען אויף די קראפט-זאקען-אפטיילונג וועט בקרוב ספעציעל געמעלדעט ווערן.

קאלאשען שנייי-שיך
פון ערשטקלאסיגע אין- און אויסלענדישע פירמעס אין פולען אסארטימענט זענען אנגעקומען צו דער פירמא
Adolf Boksleitner i S-ka
פיעטריקאווער 149 ו. מיט בעש. ח.
הערט און דעטייל
בילינער ווערט איהר אין ערגיץ נישט קויפען
נידריגסטע פרייזען.
העכסטע סארטען.

פאר אמאטארען פון גוטען טעע: פערלאנגט איבעראל!
די אויסגעצייכענטע סארטען טעע 10 №, 12 №, אדער 18 № פון דער פירמע
Krajowa Hurtownia Herbaty
T-wo M. SZUMILIN Sp. Akc., Warszawa, ul. Miodowa 25 פריהער
די עלטסטע אין לאנד פוילישע פירמע עקזיסטירט פון יאהר 1840
St. Kubiak, Łódź, Przejazd 4, tel. 7-46 רעפרעזענטאנט:

3 שטיבען און קיך
מיט אלע בעקוועמליכקייטען זאפארט גוטיג געגענד נאחאמיעסקא, הויכער פארטער אדער ערשטער שטאק, מעקלערס געווינשען. ערקונדיגען: זאקס, פיעטריקאווער 6, חול המועד.

עלעקטרישע מאטעריאלען
קויפט מען אמבעסטען אין בא ר. כארן
29 צעגעלניאנא 29 טעלעפאן 11-16
גרויסער אויסוואהל פון עלעקטר. זשראנדקעס.
פאר סוחרים און פאבריקען געהעריגען ראבאט

שטאמלער (Jąkały)
ווערען פאלקאם אויסגעהיילט (גוט צו רעדען) אין הייל-אנשטאלט פאר שפראכפעהלער
ש. זשולסעוויטש. ווארשא כלאדנע 22
פראספעקטען-בראשורען צו בעקומען אומזיסט
אין קאנצעלאריע פון 4—5 נאכם.

צוריקגעקעהרט
Dr. Ludwik Falk
ספעציאל-ארצט
פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נאווראט 7, טעל. 28-07
נעהמט אן פון 10 — 12 און פון 5 — 7 אווענד.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od poniedziałku d. 10 paźdz. i dni następnych
DRAMAT w 12 AKTACH
BEN HUR
W rolach głównych
Ramon Novarro i Kartlehen Key.
Uwaga: Aby zapobiec natłoku uprzejmie prosimy o wcześniejsze zwiedzenie seansów.
Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60, III—30 gr. dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

די גליקליכסטע לאזען צו דער I קלאס 16-טער מלוכה-לאטעריע קען מען בעקומען אין דער בע-קאנטער און גליקליכסטער קאלעקטור פון
ס. יאטקא
פיעטריקאווער 22, טעל. 41-74 (P. K. O. 63.910.)
פיעטריקאווער 66, טעל. 20-90 (
אין דער ציהונג פון דער 5-טער קלאס זענען דורך געפאלען אויסער דער אונגעהויערער פרעמיע פון
415,000 זל. אויף № 60373
אויך פאלגענדע געווינסטען:

15.000 zł. אויף № 60373	5000 zł. אויף № 85639
10.000 „ „ „ 50246	3000 „ „ „ 47007
10.000 „ „ „ 103241	3000 „ „ „ 85601
5.000 „ „ „ 32688	3000 „ „ „ 85638

נוצט אויס דאס געלעגענהייט! פערזוכט אייך מיט א גליקליך לאז!

Dr. med.
M. GLAZER
ul. ZIELONA 6 טעל. 45-49
הויט און ווענערישע קראנקהייטען.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8—9.30 12—2 און 7—8.

לאהן-ארבייט
נעמט אהן אויף ענגלישע שטיהל, ווי אויך צו טרייבען, בעהעמען (אויף קראפט און האנד) און שפולען אויף גוטע בעדינגונגען, סרעבני אוו.
וואלטשאנסקא 27.

די לאנגיעהריגע
טאמבוריר-ווערקשטעל
א. לעיבאוויטש קאמיענע 2
נעהמט אן אלערליי טאמבוריר-ארבייטען ווי, פארטיערן. שטערען דאמען-קאנפעקציע א.א.וו.
פינקט. אויספיהרונג און רעעלע בעהאנדלונג.

אונזערע קאלעג'ע שפילער, סובקאלעקטארן און סימפאטיקער
ווינשען מיר א גמר חתימה טובה
ע. ליכטענשטיין און קאמפ.

ווי אזוי פערבעסערט מען זיך די לאגע?

ווי אזוי מאכט מען לייכטער זיך און דער גאנצער פאמיליע?
אונזער קאלע מוז, וועלכע האט אין דער טערוואן פון אונזער שעף פון די קאלעקטור ע. ליכטענשטיין, שטודירט דאס לאטעריע-וועזען איבער'ן מערב און צפון-אמעריקא, האט איבער'ן וועשטערבט, שטרעבט איצט און ווערט שט-עבען לחבא בעוואוסטזיניג צו מאכען די גאנצע געזעלשאפט פון דער פוילישער רעפובליק. אז זי זאל נאכטהון דעם בייספיל פון די מערב-אייראפעאישע מלוכות; וועלכע פערקויפען 750,000 לאסען. דאס נעשעהט צוליב דער איינפאכע פאכט חשל אין אויסלאנד קויפט א לאס יעדער און יעדע, דער אינדוסטריעלער און דער פאבריקאנט, דער מייסטער און דער ארבייטער. דער מאגנאט און דער פויער, רייך און ארים, פאטער, מוטער, זוהן, טאכטער, מיט איין ווארט יעדער אהן אונטערשייד פון שטאנד, געשלעכט און נאציאנאליטעט. עס פרעגט זיך, צי מיר, ביי אונזער ענערגיע, ארבייטספלייס פעשטעהען צו לעבען, צי דארפען מיר נישט האבען אין אונזער בעזונדער די מאטיווען „לאטעריע" און בעזיצען לאטע א ביערטעל לאס? צי דארפען מיר נישט דעריבערגען דאס מע-בו צו ווענען די איצטיגע 130,000 לאסען פון דער 16-טער מלוכה-לאטעריע נישט די קראפט, וועלכע איז בכח יעדען אפנאציגנאס מאטעריעלע לאגע צו בע-פרידיגען, יעדען צופרידענצושטעלען, דאס הויז-געזונד צו דערפיהר'ען צו גליקגעוויכט?
די געשיכטע און די ענטוויקלונג פון דער פוילישער מלוכה-לאטעריע בעווייזען בעשטימפערליך אז אויף דער לאטעריע דארף איצט שפילען יעדער. יעדער דארף אמנשפארען, כדי זיך אריין צו געבען די מעגליכקייט צו שפילען אויף דער לאטעריע—חשל נאר דאס שפילען קען איהם רייך מאכען.
די פרייזען פון די לאסען צו דער 1. קלאס פון דער 16-טער מלוכה-לאטעריי זענען זעהר מיניסאלע

1/4 לאס 10 זל.	1/2 לאס 20 זל.	1/1 לאס 40 זל.

און בעהיבען קען מען קאלאסאלע סומעס, ווייל
די אלגעמיינע געווינס-סומע איז 19.904.000 זל.
יעדער 2-טער נומער געווינט!
הויפט-געווינס 650.000 זל.
אונזער קאלעקטור האט שוין גליקליך געמאכט פיוענדער משפחות!!! אונזערע לאסען זענען שטענדיג די גליק-אנזעהערס, צו וועלכע יעדער און יעדע שטרעבט.
דעריבער ערווארטען מיר אייך אלע, אז איהר זאלט קויפען אין אונזער צענטראלע אדער אין איינער פון אונזערע אבטיילונגען און איהר זאלט קויפען ביי אונז אונזער לאס, פראווינצער קענען אונזערע לאסען בע-שטעלען ביי אונז אין אונזער צענטראלער שרייבליך Marszałkowska 146 מיטטהיילענדיג אונז וועגען דער איינגעצאהלטער סומע אויף אונזער קאנטע אין פ. ק. א. פאר ווארשא 9374, פאר לאדז 64.209
אונזער קאלעקטור עקזיסטירט פון יאהר 1835.
Centrala kolektury: Kaucjonowany i Konc. przez Min. Skarbu Kantor Wymiany i Loterji
E. LICHTENSTEIN i S-ka
Warszawa, Marszałkowska 146, obok Kurjera Porannego.
ODDZIAŁY MIEJSKIE:
1) Bielańska 2 vis-a-vis Banku Polskiego
2) Krak Przedm. 87 vis-a-vis Pomnika Mickiewicza
3) Królewska 39 vis-a-vis Ogrod. Saskiego
4) Królewska 43 vis-a-vis Giełdy Pieniężn.
5) Nalewki 42 przy przystanku tramw.
ODDZIAŁY ZAMIEJSKIE:
6) Łódź, Piotrkowska 72, Gm. Grand Hotelu.
7) Wilno: Wielka 44, I-a Wileńska Hurtow. Tytuniowa
8) Płock: M. Sz. Neuman, ul. Sienkiewicza 83
9) Kalisz: S. Kapłan, Złota 14
10) Rozwadów: w sklepie p. A. Tochtermana
11) Ciechanów: w sklepie p. A. Białostockiego
12) Mława: H. Szpiro, ul. Ogrodowa 2.
13) Kosów Poleski: L. Czernichow, Kościelna 59
14) Lizbark na Pomorzu: H. Borenstein, Nowy Rynek

מעבעל
קאמפלעט-איינריכטונגען ווי אויך איינצעל קויפט מען ביי די פאלידע פירמע
Flakowicz i Recht
145 פיעטריקאווער 145
דארט איז די בעסטע אויפארבייטונג

ד עכער-שלייפער
צו געטרעט אין כאלטוועס, וועלכע ווילען אנ-נעמען ארבייט קענען זיך זאפארט מעלדען ביי קוזניצקי ליפאווא 31.

השבת אבדה.
געהענדיג פון קילינסקיעגא ביז פאמארסקא האב איך פערלוירען א ראלקע פון 50 זלאטעס. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אבצו-גרעבען געגען בעלוינונג צום חזן יאסעלעוויטש קילינסקיעגא 19.

אין די זאַלען פון בראַנד-קינא פּעטריק. 72 רעווי-טעאַטער

Miraż

הײנט און װײטערדיגע טעג!

„לאָדז װײלט זיך"

העכסט פאַרגעניגלעך א רעווי געשריבן פון עדוואַרד רעי א. ג.

אין פּראָגראַם: „זיי האָבן זיך געטראָפן". סקעטש — א באַזוך פון גולעלבע... און „א עבטער אַרטיסט"...

„די פרוי האָט עפּעס". מעטאַליגי? י. זאַמאַרסקא, יאַנישעװסקא, שימאַנסקים טריא... ל. פּראַנער...

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לײטונג פון ה' קאַנטאָר.

אַנהויב פון די פאָרשטעלונגען 6, 8 און 10.

אַרויסגעוואָרפן איז אײַער געלט ... ווען איהר קויפט

מעבעל

ניט אין דער ערשטער קראָם... I. NASIELSKI

נאָר פּיעטריקאָווער 9 פראָנט, 1-טער שטאָק.

א גרויסער אויסוואַהל פון מעטאַלענע בעטן צו די ביליגסטע פּרייזן

נאָר א גרינדליכען רעמאָנט און א בעדײַטענדע פּערגרעסערונג פון קאָנפעקציע-אָפּטײלונגען עמפּפעהלט צום קומענדען סעזאָן הערבסט- און ווינטער

פּאַלטענס

גרעסטער אויסוואַהל אין לאָדז! אינלענדישע, װינער און ענגלישע.

פּרײַז פון 154 זלאָטעס.

די לעצטע מאָדע-נײַהײט! עס זענען אָנגעקומען די נײַעסטע פאַסאָנען פון „Borsalino" קאַפּעלושען

Henryk Pfeffer, Piotrkowska 111, tel. 18-72

פּערקויף געגען קונדען-וועקסלען פון 100 זל. און. פאַר'ן גייען צום שנײַדער, ראַט איך פריהער צו איבערקוקן מײַנע פּאַלטענס.

פּאַנטשקעס — ערי״ק.

בעקאַנטמאַכונג.

כ'מאַך בעקאַנט דער ג. קונדשאַפט, דאָס מיט'ן הײַנטיגען טאָג האָב איך אָנגעהויבן אויסצובאַקען די בעקאַנט פון זײער גוטקײט

פּאַנטשקעס

כ'עמפּפעהל אויך די אויסגעצײכנעטע טאָרטען, טשאַטשקעס, שאָקאָלאַדעס פון אײגענע אויסאַרבײטונג. איך נעהם אָן בעשטעלונגען אויף פלאַמבירען, לאַרעס, פּאַרפעטען, װי אויך אַלערלײ װאָס געהערן צום צוקערוואַרג. — גרויסער אויסוואַהל פון באָמבאָניערקעס פון די בעסטע שאָקאָלאַד.

E. SZAKOWSKI

קאָנדיטאָרײַ „ERYK"

לאָדז, פּיעטריקאָווער 65, טעל. 48-94.

פּיעטריקאָווער 144 „ 57-44.

נאַרוטאָוויטשא 32 „ 48-93.

בעמ.: פאַר פאַראײנען בײַ בעשטעלונגען אויף פּראָצענט א הנחה.

פּאַנטשקעס — ערי״ק.

Pamiętajcie „WTÓR" Pamiętajcie

Polski Powielacz „WTÓR"

Warszawa, Krucza № 36,

oszczędza czas maszynistkom, szefom przysparza dochód, 3000 kopji z jednego oryginału. Jedyny najtańszy aparat wyrobu krajowego do powielania (kopjowania) wszelkich okólników, cyrkularzy, zawiadomień, ofert, cenników i t. p. Wielobarwnie odbija rysunki, ręczne napisy. Najtaniej wykonywa katalogi ilustrowane. Zastępuje drukarnie. Obsł. zupełnie łatwa.

Cena zł. 160 za komplet.

Demonstruje aparaty i udziela wszelkich bliższych informacji p. **P. Lande, Łódź, ul. Piotrkowska 112.** Polecamy wieczne, prasy-stemple „Tłokodruk" do stemplowania akcji, czeków i wszelkich listów. Odcisku z prasy „Tłokodruk" nie można podrobić.

די פּראַקטישע כעמיע

ערלערנט גרינדליך צו פאַבריצירן סאַפּאָרין

און אַלע פאָרמען: פּולווער, קרישטאַל און טאַבלעטען.

ארטהאָזירע (להוציא מי מתוק) אויסער דעם געפינט זיך אין דער פּראַקטישער כעמיע ... זײף, סאָדע, בלאַנק (סינקע) פּוץ-פּאָמאַדע, שוה-קרעם ... קאָנסטענטראַנע-אַרטיקלען, נאָך נײַע ערפינדונגען ...

I. MATUSAN, CAIRE-HELOUAN (EGYPTE).

אויפ'ן ווינטער-סעזאָן

איז מײַן לאַגער פון פּאַנטאָפעל פערזאָרגט מיט שניי-שיך פון 28—20 זל. און קינדער-קאַלאָשען פון 15—7 זל. אויסער אינלענדישע פּאַנטאָפעל פון 6—15 זל. מענער-פּאַנטאָפעל און פערשידענארטיגע שקאָטן װי אויך זאַמשי לעדערלעך. צוגענגליכע פּרײַזן.

Jan Tsakumakis, 7 Piotrkowsko 7

1000-טער מענשען האָבען אָנערקענט, דאָס די בעסטע און רעעלסטע מוזיק איז

מעלאָדיסטא אין לאָדז

טײל דאַנקזאָגונגען פון אַלע מחותנים װי נאָר מײַן מוזיק שפּילט

יצחק יעקב מעלאָדיסטא

זאַוואַדזקא 32, פּאַרטער

ביליגע פּרײַזן! געדענקט מײַן אַדרעס!

ביליג — גרויסער אויסוואַהל

— אין —

שיך-געשעפט

ח. ווייסמאַן זאַוואַדזקא 12

געפינט זיך א גרויסער אויסוואַהל פון דאַמען-, הערען- און קינדער-שיך פון די נײַעסטע פאַסאָנען, פון אײגענע אויסאַרבײטונג צו צוגענגליכע פּרײַזן.

שעהנע אַרבײט — פאַר דויערהאַפטיגקײט גאַראַנטירט — דויערהאַפטיג

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזשער טאָגעבלאַט"

הײַנט! ווידערהאָלונג פון דער פּרעמיערע

גרויסער שלאָגער פּראָגראַם № 4 א. נ.

עפּעס צום בעסטער

דאָס. װעלכעס איז נאָך נישט געזעהן! דאָס, װעלכעס לאָדז האָט נאָך נישט געזעהן. א לעבעדיגע אויסשטאַטונג ... „פּאַפּ" און „שאַמפּאַן" ... א רײַזע איבער דער וועלט ... הערליכע קינדער ... סמעלינא און סמאַניסלאַווסקי ... דועט ... הומאָר! טאַנץ! געלעכטער!

רעווי-טעאַטער

„Nowości"

פּיעטריקאָווער רוג גלובנא

א נײַער אַנגאַזשירטער אָרקעסטער אונטער דער לײטונג פון ש. שימשעלעוויטש.

ווער?

ס'בעקימט איצט צונעשיקט א באַקאַנט פּלאַטניצקי אויף פּאַדאַטעק דאָקאָמאָווי פאַר'ן שטײַער-יאָהר 1927 און געפינט אין, אַז מ'האָט איהם צו הויך אָפּגעשאַצט, זאָל זאָפאָרט קומען שרײַבן א רעקורס אין'ם לאַנגיעהריגען קאָמפּעטענטען

רעכטס-קאָנסולטענטען-ביוראָ

„אַרגוס"

אַבאַדניא 6, פּאַרטער, פראָנט.

בחצי חנם!

גרויסער ליקווידאַציאָנס-אויספערקויף

פון דער פירמע Kantorowicz און Wyskok

$1/1$ ליטער 8 זל.; $1/2$ ליטער 4.50 זל.

בעמערקונג: אַלע אונגאַר-װײַנען צו זעהר ביליגע פּרײַזען.

מיט אַכטונג פ. ליפּעל, גרינער מאַרק 8.

א לעדז-יונגעל

צו גאַלאַנטעריע קען זיך מעלדען צו וואָזא, דזשעלנא 1, 1-טער שטאָק.

לעטשניצע „VITA"

פאַר קומענדע קראַנקע פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען אויף פּעטריקאָווער 45, טעל. 47-22.

בײַ דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל. קאַבינעטן פון פיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ-לאָמפּ, סאָלוקס, דיאַטערמיע, רענטגען, עלעקטריזאַציע, ליכט-בעדער, דענטיסטיש-כירורגישער קאַבינעט. ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט. בערטאַטונגס-שטעלע פאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהייטען:	ד״ר מ. דאַווידאָוויטש ד״ר י. איטעלסאָן ד״ר ה. קרישעק ד״ר א. אוריסאָן
קינדער-קראַנקהייטען:	ד״ר י. קאַפּלאַנסקי ד״ר יוזעף קאָהן ד״ר סאַמועל-מאַנדעלם
הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקע:	ד״ר ע. עקערט ד״ר ה. לאַנגנאַווסקי
נערווען-קראַנקהייטען:	ד״ר מ. אורבאַך
אויגען-קראַנקהייטען:	ד״ר אינג. מאַרגאַליס
כירורגישע קראַנקהייטען:	ד״ר מ. דאַבולעוויטש ד״ר מ. קאַנטאָר ד״ר ע. קוניג
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע:	ד״ר ס. ערהמאַן ד״ר א. פּאַנאַזשעלסקי ד״ר ר. רײַטלער-קוריאַנסקא ד״ר י. שווײַצער
האַלז-, נאָז-, אויער-, שטימע, שפּראַך-שטערונגען א. ז. וו.	ד״ר א. מאַזור
האַלז-, נאָז- און אויערען-קראַנקהייטען:	ד״ר א. זשעבראָווסקי
מויל- און צײן-קראַנקהייטען: ערצטען-דענטיסטען:	ל. נעצאָוו ה. האַלפּערן פּערסטער-לײַזעראָוויטש פ. ראָזען
באַקטעריאָלאָגיש-כעמישע לאַבאָראַטאָריום	ד״ר זשורקאָווסקי

רענטגען. הײלונג פון ספּאַק-שאַרלאַך, שטימע, שטאַרלען א. אַ. וו. דיאַטערמיע הײל-מאַסאַזש. אימפּפונגען געגען שאַרלאַטין, אָפּעראַציעס און אַנאַליזעס. װיזיטען אין שטאָט. בריקען, גאָלדענע קראָנען און קינסטליכע צײן. די לעטשניצע איז אָפּען פון 9 פרי ביז 8 אָוונט און זונטאָג פון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

Tak ucieka brud przy użyciu Radionu!

לאָזט אײַך נישט פערפיהרען פון דער קאָנקורענץ!

דאָס אײנציגע ביליגסטע קאַלאָשען-לאַגער-פּערקויף

PIOTRKOWSKA 44

מענער-קאַלאָשען פון 5 זלאָטעס		
קינדער-	„	9,50 „
באַטען	P. P. G.	14,50 „
	RIGA „	24 „
	TRETORN „	30 „

צוגעפּאַסט צו יעדען פאַסאָן שיך

שוועדישע **Tretorn**

ריגער **Genteeman**

רוסישע **Треугольникъ**

P. P. G.

בעסטע גאַטונגען. :—: גרויסער אויסוואַהל. שטענדיג אויף לאַגער מאַלענע סוועטערס, פּולאָווערס, יעגער-וועש, רעפּאַרמען, שאַרפען, סקאַרפּעטען, הענדשקעס, קאַלדרעס, פּלאַנעל, וואַטאַלין און װײַס-וואַרען נאָר בײַ

ה. שיינפינקעל

44 Piotrkowska 44

ערשטע לאָדזשער כעמישע

פעלץ-פאַרבערײַ און גאַרבערײַ

W. Schönman Gdańska (Długa) 8 II p. fr.

נעמט אָן צום פאַרבען אַלע אַרט פוטער אויף אַלע קאָלירען, װי אויך אָפּפרישען אויף די פריערדיגע קאָליר. נעמט אָן צו שטרײַכען שטראָמלען און אַלע אַרט פוטער דורך עלעקטריע, דאָס די אויבערהאָר װערט נישט בעשעדיגט. אַלעס נאָך לײַפּציגער סיסטעם. דויערהאַפטיגע פאַרבען. צוגענגליכע פּרײַזען. רײניגונג פון אַלטע פוטער.

עלטערן!

פאַר 3 זלאָטעס א וואָך װערט געלערנט מיט קינדער װאָס לערנען אין פאָלקס-שולען: חומש, רש״י נ״ך משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, רעדען און שרײַבען העברעאיש און יודישע ברכות ועלבסט צו-שטענדיגען הױפּט בעואימסעט פראַנסקעס ... גרעסערן לעהרער י. ד. ראָזענפעלד פּלאַץ וואָל-טשאַנסקי 6 קוטער ... רעכטס 2 ... בעמ.: ס'װערען אויך אָנגענומען פון 5 יאָהר ... רעליגיעזע ערציהונג ...

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און צאָהן-ערצטליכער קאַבינעט

17 ז.נעוויאַרסקער 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַפּאָפּאָרט	גאַל, האַלז, אויערן-קר.	10½–10 7–5
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	12–2 און 7–5
ד"ר רוזשאַנער	הויט און גע-שלעכטס-קר.	11–10 3.2–11
ד"ר ראַזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12–10 5–4
ד"ר פאַפּערני	ווייבער-קר. געבורטס-הילף	1–12½ 5–6
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אינערע-קראַנקהייטען	1–2
ד"ר קאַנמאַר	כירורגישע קראַנקהייטען	4–5 פון 1–2
ד"ר ווייגענבערג	אינערע-קראַנקה. לונגען	11–1 7–6
ד"ר סטופּעל	רענטגען	2–12 6–4
צאָהן-אַרצט א. נאַראדזיצקי	צאָהן- און מויל-קראַנק.	3–9
צאָהן-אַרצט נ. ראָזעס		3–9

מיטאָלען האָספּיטאַליזאַציע-באַשטראַהלונג, פּאַנזאָן-באַהאַנדלונגען
סאַי דער לעטשניצע און אויך פּריוואַט
א רענטגען-אינסטיטוט
קוואַרץ-לאַמפּ, דיאַטערמיע און עלעקטריציטעט-באַהאַנדלונג.
ווייזאָנען און דער שפּיטאַל. — ...
אַלע אַרט אַנאַליזעס — קורסען פאַר שוועסטער.
אימפּפונגען נעגען שאַרלאַטינע.

לעצט אויפמערקזאַם!

נאָך א פּאַלאַסטענבויער דעקאָראַציאָנס פון מיין העכטסטער, צופרידענהייט... ג' קונדעשאַפט פון אייגענער...

א גרויסע אויסוואַהל

ג'עבעטע שטיהל

געדרעכטע מיט לעדער, גאָבעליני, מאַראָקאָ, זייד, וויי אויך גאַבעליען און זייד.

קאַזעטע'ס, מאַטראַצען

פון פערשידענע גאַטונג, מיטעלן און מישלער (פּאָפעלע) ...
ג'ענדזעל ע ט אַ מאַטראַצען אויף ...
... קאַנזערוואַציעס פאַר טאַפּעציער-וואַרשטאַטען.
... פרייזען און בעקוועמע באַדינגונגען.
... אויך נאָך ... אויף דינסטאַג ...

י. א. האַרשקאָוויטש

10 נאַוואָמיעסקאַ 10

ערשטקלאַסיגער

קירזשנער - ווערקשטעל

33 פּעטריקאָווער 33

מ. שאַליט

עמפּפעהלט זיך היינטיגע-זעזאָן, מאַדעלען פעלץ-אויסאַרבייטונגען, פּון אייגענע און אָנגעקויפטע וואַרע. צונעגליכע פּרייזען און בעדינגונגען.

"קינדער-היים"

לויט סיסטעם פון Prof. Montessori

אונטער דער לייטונג פון D-rowej Langerewej

18 פּאָלודניאָוואַ 18

JASZUŃSKIEJ-ZELIGMANOWEJ פרויען גימנאַזיום פון

ב שרייבונגען פון קינדער פון 3 ביז 6 יאָהר עלטער, טעגליך פון 11 ביז 1 אין דער קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום.

דאָס וועלט-רעקאָרד האָבען געשלאָגען די גומי-אַבצאַצען „GLOBUS“

א בעווייז איז דער ספּעק פון דער אויסשטעלונג פון דער אייגענער פירמע

Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Gumowych „GLOBUS“ w Łodzi, ul. Piotrkowska 220

פאַר דעם פאַבריקאַט זיינען אויסגעצייכנט געוואָרען מיט דער העכסטער אויסצייכענונג „Grand Prix“ אין יאָהר 1927 אין פּאַריז. ... 1927 אין יאָהר ... אויך „אַ פּ ע ט ס“ ... „GLOBUS“ גומי-זאָהלען ... אין פּאַריז ... א גאַלדענע מעדאַל ...
...נארן דעלמער ...

פּאַדערט איבעראַל.

די מיטעלשולע פאַר יודישע אינטעליגענטע קינדער פון נאָוואָמיעסקאַ-געגנד

Dla dzieci żyd. inteligencji północnej dzielnicy miasta.

שולע

ד-קלאַסיגע

— פון —

ראַזענבערג-נאַחומאָוו

נאַכ לודזשקאַ 6 ווינקעל פּאַנ נאָוואָמיעסקאַ

שולער פון 6–14 יאָהר ווערען אויפגענומען אין די שולע-קלאַסען

50% ביליגער

אין די נאָכמיטאָג-שולע מאַר אונבעמיטעלטע.

פּויליש

אין די אינטערעסאַנט-גרופען פון אַלע לימודים

העברעאיש

און אַלע לימודי-קודש וועלען געלערנט ווערן

SZKOŁA 7-kl. Kacen elson-Nachumow ul. nad Łódką Nr. 6 przy Nowomiejskiej 6

אונטער דער פּערזענליכער השגחה פון ר' בנימין יעקב קאַצנעלזאָן

כאַר-חנוך פון אַכטניהען ... פּאַר ... קינדער פון 4–14 (יאָהר)

א רעליגיעזער חדר (כאַכמאַ) 4–7

מיט דעם חדר-פּראָגראַם: חומש, רש"י, תנ"ך, פּסוק, גמרא.

ד' אלול — 1927 אין

... אין די ... פון 11–2 און 7–4. ...

Freblówka nowoczesna W מאָדערנע פּרעבעל-שולע

פאַר קינדער פון 3–6 יאָהר

פּויליש ... העברעאיש ...

50% ביליגער ...

ר. שטולמאַן

... אין לאָדזש ... לייטע ...

Union-Special

ר. באַלשטיין

...

Perła i Pomorski

Piotrkowska 69, tel. 8-24.

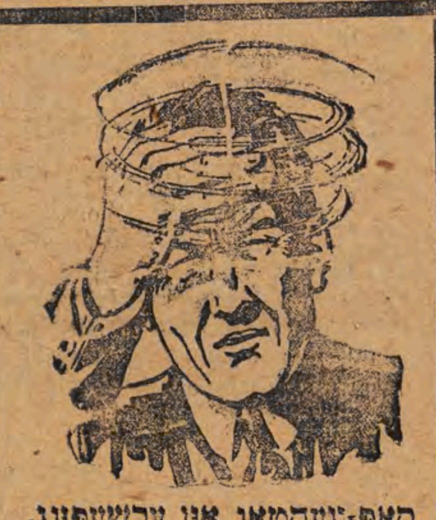

קאָפּ-ווייטאָג און ערשעפּונג.

אויך ... נערווען-קראַנקהייטען ...

Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera

Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera

Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera

בעזייטיגן און פערהיטען דאָס שטעלן זיך און גאַל-שטיינער און פערפילדערן די חע-מאַרידען-שמערצען.

די פּרייזען א האַלבע שאַכטעל 1,50 זל.

א דאָפּעלטע שאַכטעל 2,50 זל.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדען

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און צאָהן - ערצטל. קאַבינעט

„SANITAS“

צעגעלניאַנאַ 29, טעל. 44-51.

נעמען אן פאַלגענדע דאָקטוירים:

ד"ר י. שטעגנבערג	ד"ר ב. ...	ד"ר י. ...
ד"ר ל. ...	ד"ר ...	ד"ר ...
ד"ר ...	ד"ר ...	ד"ר ה. ...
צאָהן-אַרצטין	ד"ר ...	ד"ר ...
ב. ...	ד"ר ...	ד"ר ...
...	ד"ר ...	ד"ר ...
...	ד"ר ה. ...	ד"ר ...
...	...	פּראָפּ. ד"ר ...

ד"ר ... — אַנאַליזען פון אורין, בלוט, שפּייעכץ און שפּעטער.

בעפאַר דו וועסט זיך איינאָרדנען

גייט צו די פירמע

Markowicz i Nasielski

6 פּיעטרקאָווער 6

טעלעפאָן 71-49.

נאָר דאָרט וועסט איינקויפען

מעבעל

פאַבריק: קילינסקיעגאָ 10 —

אויך די בעקוועמסטע בעדינגונגען ...

די איינציגע אין לאָדזש. :: פּאָליטור-צונג-ריזיע. איינזעצ אויסאַרבייטונג.

פּאַדערט איבעראַל

נאָר פּאַטענטירטע

פעלד-בעטען

פּראָדוצירט פון דער פאַבריק ...

Palma-Patent

פאַבריציערט ... פאַר ... שלאָסען ...

לאָדז, פּילצאַנסקאַ 24. טעל. 31-85.

„פּראַצאַ“

די נעוועלבאַשטע צו פערשפּרייטען פּראַצ. אַרבייטס צווישען יודן, פּרויעו זיין ... ווילטשעווסקאַ 21 פאַלגענדע קורסען אויף ...

1) ...

2) ווייסע און קאָלירטע שטיקעריי-אַרבייט ווי אויך האַנט-אַרבייטס, וואָס נעהמען אַריין אין געביט פון פּאַסענדע קונסט.

3) היטען-מאַכען: קאָמפּלאָשעס, פאַנטאַזיע-מאַשען, אַמבאַזשורען.

4) מאַניקור.

דאָס סעקרעטאַריאַט נעמט אָן איינשרייבונגען און ערטיילט אינפאָרמאַציעס פון 10 ביז 12 פאַרם. 3514

ALASKA פעלצ-געשעפט

Piotrkowska 19, tel. 62-23

עמפּפעהלט פעלצען לויט די נייעסטע מאָדעלען. אויף לאַגער גרויסער אויסוואַהל פון פעלץ-וואַרען צו מעסיגע פּרייזען.

בעמערקונג: קירזשנער-ווערקשטעל אויפ'ן אָרט. נעמט אָן אַלערלייט קירזשנער-אַרבייט.

קאַפּעל-שאַמאָט-קוכען-

איוועלער

אין פערשידענע מוסטערן און פאַרבען אין גרויסען אויסוואַהל אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפּפעהלט

M. ELECHNOWICZ זשעראָמסקיעגאָ 81 (פּאָנסקאַ)

ערשטקלאַסיגע אויספיהרונג. — צוגענגליכע פּרייזען.

לאַנג-יעהריגער

קירזשנער אַטעליער

ל. זוסמאַנעק

פּיעטריקאָווער 9 טעל. 24-66

עמפּפעהלט מיטערס אויפ'ן ווינטער-סעזאָן לויט די נייעסטע מאָדעלען און נעמט אָן אַלערליי קירזשנער-אַרבייטען צו קאָנקורענץ-פּרייזען.

תקעו בחדש שופר

בכסה ליום חגינו

כי חוק לישראל הוא משפט

און טאָמער וועט דיך דיין חבר אָנוואַרען, זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ פּיעטריקאָוו 17, דורכגאַנג (זאַכאַדניאַ 52) וועט לויט'ן אויסטאַוו בעווייסענהאָפט ערלע-דיגט אַלערליי ביטעס. קלאַזולעס זא-בעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַד-וואָלאַניעס, רעסורסען, — וועגען קאָנ-צעסיעס, פּעסער אין קאָמיסאַר.-זשאַנדו-ביטעס אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שות-פות=אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַ-וויזנעס, מאַרגע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

שנעל, רעעל און ביליג!

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ רעכטסקאָנסולענט

פּיעטריקאָווער 17, זאַכאַדניאַ 52.

גענומען הויכע פעריוונג!

בעת „כל נדרי“ איז אין הילקער שוהל פערלוי-רען געוואָרען א ווייסע אויסלענדיש טוך

די פערליבע פינדער ווערט געבעטען אָפּ-צוגעבן נעגען בעלוינונג קאַמינגאַ 4,

קאָפּערוואַסער, פּראָנט, 3-טער שטאָק.

לעזט און אַבאָנירט

— דאָס —

„לאָדזשער טאַגעבלאַט“.

Odlot z Łodzi do Warszawy g. 9.

„ z Warszawy do Łodzi g. 15.

3353

Przewóz 1 kg. towarów między Łodzią a Warszawą kosztuje zaledwie 50 groszy, do Lwowa, Krakowa lub Gdańska Zł. 1.—, do Wiednia Zl. 1.50.

Towar wysłany samolotem tego samego dnia przybywa na miejsce przeznaczenia.

Informacje w Łodzi

Piotrkowska 67

tel. 311, Lotnisko 26-15.

אכטונג, לאָדזשערינס!

דער ס'וויל זיך פון אמך אויסלערנען גרינטליך א פאַך, זאָל זיך ווענדען צו דער באַוואוסטער לעהרערין פון צושניידען און נעהען, וועלכע לערנענדיג שוין 24 יאָהר, גיט א גאַראַנטיע צו ערלערנען דאָס פאַך. לערנט אויס גרינדליך אין פערלויף פון א חדש צושניידען, נייהען, מאָדעלי-רען און פּאַסען לויט'ן נייעם סיסטעם פון די פּאַריזער און וויענער שולען.

דער גאַנצער קורס קאָסט נור 45 זל. אונבע-מיטעלטע 15% הנחה. איינשרייבונגען פון 3—11 און פון 7—5.

פ. גרינבלאַט

זשעראָמסקיעגאָ 9 וו. 33

רעכטע אָפיצינע, 1-טער שטאָק.

OTWOCK Pensjonat „Juljanów“ (Anny Gwircmanowej z Łodzi) poleca pokoje słoneczne, urządzone według ostatnich wymagań komfortu i higjeny. Kuchnia francuska, wykwintna. Ceny przystępne. Adres: Mlądzka 24, tel. 60.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָר דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלעגאַנטסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף גאַנצליך נייע. געדענקט די אַדרעסע:

28 זאַוואַדזקאַ 28

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פאַרטער.

נאָר פאַר 2.50 זל.

בעם. מאַכע איך שיפּאָו-וועלור-סאַ-מעט- און פילץ-היטע אין אַלע פאַרבען און פאַרמען אין מיינסטער אויספיהרונג. דער פּרייז איז גאָר נאָר פאַר 7 זל. אויך א קורצער צייט.

„TOŁA“

אַבאָנעמענטס-פּרייז: פאַר א חודש אין פּוילען 5 זל., אין פראַנקרייך און בעל-גיען—20 פראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר א מ"ל. בעטער-שורה פאָר'ן טעקסט 16 גר., טרויער 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פּרייטאָג 60 גר., נאָכ'ן טעקסט 12 גר. פּרייטאָג 18 פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאָט—ביז 50% טייערער. פון די פּרייזען ווערן גיט קיין ראַבאַט.

Redaktor wydawca E. Hamburak

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16